

Učinci pretpristupne pomoći Europske unije na razvoj organizacija civilnoga društva u Hrvatskoj

Žic, Iva

Professional thesis / Završni specijalistički

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:870541>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-01**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Poslijediplomski sveučilišni specijalistički studij „*Prilagodba Europskoj uniji: upravljanje projektima i korištenje fondova i programa EU*“

Iva Žic

**Učinci pretpristupne pomoći Europske unije na razvoj
organizacija civilnoga društva u Hrvatskoj**

ZAVRŠNI SPECIJALISTIČKI RAD

Zagreb, 2020.

Sveučilište u Zagrebu

Fakultet političkih znanosti

Poslijediplomski sveučilišni specijalistički studij „*Prilagodba Europskoj uniji: upravljanje projektima i korištenje fondova i programa EU*“

Iva Žic

**Učinci pretpristupne pomoći Europske unije na razvoj
organizacija civilnoga društva u Hrvatskoj**

ZAVRŠNI SPECIJALISTIČKI RAD

Mentor: izv.prof.dr.sc. Igor Vidačak
Studentica: Iva Žic, dipl. soc., prof. soc.

Zagreb
rujan 2020.

Izjavljujem da sam završni specijalistički rad „Učinci pretpristupne pomoći Europske unije na razvoj organizacija civilnoga društva u Hrvatskoj“, koji sam predala na ocjenu mentoru izv.prof.dr.sc. Igoru Vidačku, napisala samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obaveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekao/la ECTS-bodove.

Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivala etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16-19. Etičkoga kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Iva Žic

POPIS ILUSTRACIJA

Tablice

<i>Tablica 1. Lista organizacija po broju projekata u kojima su nositeljice projekta.....</i>	<i>8</i>
<i>Tablica 2. Analitička matrica za ocjenu održivosti IPA projekata OCD-a.....</i>	<i>23</i>
<i>Tablica 3. Analiza održivosti projekata.....</i>	<i>24</i>

Slike

<i>Slika 1. Vrsta i broj partnerskih organizacija.....</i>	<i>9</i>
<i>Slika 2. Pregled financiranih projekata prema broju partnerskih organizacija.....</i>	<i>10</i>
<i>Slika 3. Sjedišta nositelja projekata po županijama.....</i>	<i>11</i>
<i>Slika 4. Sjedišta partnera na projektima po županijama.....</i>	<i>12</i>
<i>Slika 5. Provedba projekata po županijama.....</i>	<i>13</i>
<i>Slika 6. Ciljane skupine.....</i>	<i>15</i>
<i>Slika 7. Dokumenti.....</i>	<i>16</i>
<i>Slika 8. Objavljeni materijali.....</i>	<i>17</i>
<i>Slika 9. Provedena istraživanja.....</i>	<i>18</i>
<i>Slika 10. Provedena događanja.....</i>	<i>18</i>
<i>Slika 11. Audiovizualni materijali.....</i>	<i>19</i>
<i>Slika 12. Medijske objave vezane za projektne aktivnosti.....</i>	<i>20</i>

Sadržaj

1. UVOD	1
2. OKVIR ZA FINANCIRANJE CIVILNOGA DRUŠTVA IZ PRETPRISTUPNIH FONDOVA EU	2
3. CILJEVI NATJEČAJA ZA PODRŠKU RAZVOJU CIVILNOGA DRUŠTVA IZ PRVE KOMPONENTE PROGRAMA IPA	6
4. ANALIZA UČINAKA FINANCIRANIH PROJEKATA NA RAVNOMJERNI RAZVOJ CIVILNOGA DRUŠTVA	8
4.1. Vrste i broj organizacija	8
4.2. Županije sjedišta nositelja i partnera te područja provedbe projekata.....	10
4.3. Trajanje projekata i njihove vrijednosti.....	14
4.4. Ciljane skupine.....	14
5. OPSEG I DOPRINOS PROVEDENIH PROJEKATNIH AKTIVNOSTI JAČANJU KAPACITETA OCD- A.....	15
6. ODRŽIVOST REZULTATA PROVEDENIH EU PROJEKATA OCD-A – STUDIJA SLUČAJA ODABRANOG IPA NATJEČAJA.....	22
7. ZAKLJUČAK	29
POPIS LITERATURE	33
PRILOG 1	42
PRILOG 2.	43
SAŽETAK I KLJUČNE RIJEČI.....	44

1. UVOD

Za društveno-ekonomski razvoj Republike Hrvatske te formiranje i provedbu javnih politika i politika Europske unije vrlo je važna suradnja s civilnim društvom, a ona se najčešće očituje kroz različite oblike podrške, financijske i nefinancijske, koja se pruža programima i projektima od interesa za opće dobro koje provode organizacije civilnoga društva (OCD). Naime, sposobnosti civilnoga društva ovise o ulaganjima u učenje i prilagodbu, a djelotvornost javnih politika ovisi o učinkovitom uključivanju civilnoga društva i ostalih predstavnika zainteresirane javnosti u njihovo kreiranje.

S donošenjem Maastrichtskog ugovora 1992. godine i jačanjem koncepta europskog građanstva, iz fondova EU se od ranih devedesetih počinje izdvajati sve više sredstava za podršku civilnom društvu pa se i jedan dio sredstava iz pretpristupnih fondova alocira za OCD-e koji se sve više oslanjaju na programe i fondove EU kao glavni izvor financiranja (Börzel, 2010.). Provedbom različitih programa osposobljavanja i usavršavanja, OCD-i su imali mogućnost jačati svoje kapacitete za pripremu projekata i djelotvornije umrežavanje s transnacionalnim organizacijama u svrhu boljeg korištenja sredstava iz EU fondova, što iziskuje niz administrativnih zahtjeva i postupaka.

Uloga OCD-a u procesu pristupanja EU počela je dobivati na sve većoj važnosti nakon velikog proširenja Unije na zemlje srednje i istočne Europe 2004. godine, a pogotovo nakon ulaska Rumunjske i Bugarske koji je na vidjelo iznio potrebu stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva u svrhu praćenja održivosti reformi i formalnih zakonodavnih prilagodbi pokrenutih tijekom pregovora o pristupanju EU. U tom kontekstu je Europska komisija još 2007. godine predložila revidiranu strategiju proširenja gdje je jačanje suradnje i dijaloga vlade i civilnoga društva prepoznato kao važan politički kriterij za članstvo u EU.

Na tragu rastućeg prepoznavanja važnosti doprinosa OCD-a u pretpristupnim pregovorima, jedan dio alokacije iz pretpristupnih sredstava za Republiku Hrvatsku bio je usmjeren na financijsku podršku jačanju kapaciteta OCD-a za doprinos ključnim reformama u pretpristupnom procesu. U sklopu Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA) Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske (UZUVRH), u svojstvu jedinice za provedbu projekata EU za sektor civilnoga društva, sudjelovao je u pripremi i provedbi četrnaest natječaja financiranih iz I. komponente - Pomoć tranziciji i jačanje institucija, što je predmet istraživanja ovog završnog

rada. Iako su iz programa pretpristupne pomoći EU izdvojena značajna financijska sredstva za podršku razvoju civilnom društvu, do danas nije bilo ozbiljnijih pokušaja analize učinaka tih ulaganja. Primarno istraživačko pitanje je kakvi su učinci programa pretpristupne pomoći EU na ravnomjeren regionalni razvoj OCD-a u Hrvatskoj, ali i održivosti rada OCD-a. Imajući u vidu visinu izdvojenih sredstava iz EU fondova za ovu svrhu, polazna pretpostavka ovoga rada je da su financirani projekti znatno doprinijeli uravnoteženom razvoju OCD-a u svim hrvatskim županijama.

U primarnom fokusu analize u ovom radu je raspodjela financiranih korisnika po županijama i područja provedbe projekata kao jedan od pokazatelja jesu li dovoljno ravnomjerno ojačani kapaciteti OCD-a u Republici Hrvatskoj. U prvome dijelu rada daje se osvrt na okruženje za djelovanje i financiranje OCD-a u Hrvatskoj. Sljedeće poglavlje donosi pregled natječaja UZUVRH, a zatim slijedi obrada prikupljenih podataka. Analizirane su vrste ciljanih skupina koje prevladavaju u projektima, ali i doprinos provedenih aktivnosti jačanju kapaciteta organizacija. Kao studiju slučaja odabran je jedan od četrnaest provedenih natječaja te su analizirani financirani projekti s fokusom na njihovu održivost. Dodatno je analizirano jesu li korisnici i njihovi partneri i danas aktivni, jesu li dostupne mrežne stranice i online publikacije, koliko informacija o projektima se može pronaći na Internetu te jesu li se projektne aktivnosti nastavile u novim projektima. U analizi je korištena dokumentacija o financiranim projektima i programima OCD-a dostupna u UZUVRH, na mrežnim stranicama i izvještajima samih OCD-a, ali i relevantna literatura o učincima programa pretpristupne pomoći EU.

2. OKVIR ZA FINANCIRANJE CIVILNOGA DRUŠTVA IZ PRETPRISTUPNIH FONDOVA EU

„Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) definirao je "organizacije civilnog društva" kao "organizacijske strukture čiji članovi imaju ciljeve i odgovornosti od općeg interesa te koji djeluju kao posrednici između javnih vlasti i građana“.“ (Ured za udruge, 2012: 6). Europska komisija objavila je da EU smatra kako OCD-i uključuju sve nedržavne i neprofitne strukture, u koje se ubrajaju „OCD-i koji su utemeljeni na članstvu, zajedničkoj svrsi i oni koji su orijentirani na usluge. Među njima su organizacije utemeljene u zajednici, nevladine organizacije, vjerske organizacije, zaklade, istraživačke institucije, organizacije vezane za spol/rod i LGBT zajednicu, zadruge, profesionalne i poslovne udruge, te neprofitni mediji.

Sindikati i organizacije poslodavaca, tzv. socijalni partneri, predstavljaju posebnu kategoriju organizacija civilnoga društva,, (Europska komisija, 2012: 1.2., slobodan prijevod autorice).

„Kada je pak riječ o pravnom ustroju samih organizacija civilnoga društva u Hrvatskoj, govorimo o udrugama, zakladama¹ i fondacijama², privatnim ustanovama, sindikatima³ i udrugama poslodavaca⁴, organizacijskim oblicima vjerskih zajednica⁵, ali i o raznim vrstama neformalnih građanskih inicijativa“ (Ured za udruge, 2012: 6). Osim pravnih ustroja navedenih u Nacionalnoj strategiji stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2012. do 2016. godine (Ured za udruge, 2012), postoje još strane udruge⁶, strane zaklade⁷, pravne osobe Katoličke Crkve u RH⁸, a stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zakladama (NN 98/19) fondacije kojima nije istekao rok na koji su osnovane nastavile su djelovati kao zaklade.

Zakon o udrugama (NN 74/14, 70/17, 98/19) definira udruge kao „svaki oblik slobodnog i dobrovoljnog udruživanja više fizičkih, odnosno pravnih osoba koje se, radi zaštite njihovih probitaka ili zauzimanja za zaštitu ljudskih prava i sloboda, zaštitu okoliša i prirode i održivi razvoj, te za humanitarna, socijalna, kulturna, odgojno-obrazovna, znanstvena, sportska, zdravstvena, tehnička, informacijska, strukovna ili druga uvjerenja i ciljeve koji nisu u suprotnosti s Ustavom i zakonom, a bez namjere stjecanja dobiti ili drugih gospodarski procjenjivih koristi, podvrgavaju pravilima koja uređuju ustroj i djelovanje toga oblika udruživanja“. Udruge su najmnogobrojniji oblik organizacija civilnoga društva u Republici Hrvatskoj, što najbolje pokazuju podaci o broju udruga registriranih pri Registru udruga. Naime, prema podacima iz Statističkog prikaza br. 18. Ministarstva uprave na dan 31. ožujka 2020. godine u Registar udruga bilo je upisano 51.679 udruga, od čega je 1.409 udruga bilo u postupku prestanka djelovanja, a njih 13.347 predstavlja „pasivne“ udruge koje više od osam godina nisu održale skupštinu (Ministarstvo uprave, 2020). Također, treba uzeti u obzir da 34.800 udruga nije uskladilo statut sukladno Zakonu o udrugama (NN 74/14, 70/17 i 98/19), a što su imale obvezu napraviti do listopada 2015. godine, pa to ukazuje na moguće nedjelovanje

¹ Zakon o zakladama (NN 106/18 i 98/19)

² Zakon o zakladama i fondacijama (NN 36/95 i 64/01), bio je na snazi od 2001. do 28.02.2019.

³ Zakon o radu (NN 93/14, 127/17 i 98/19)

⁴ Zakon o radu (NN 93/14, 127/17 i 98/19)

⁵ Zakon o pravnom položaju vjerskih zajednica (NN 83/02)

⁶ Zakon o udrugama (NN 74/14, 70/17, 98/19)

⁷ Zakon o zakladama (NN 106/18 i 98/19)

⁸ Protokol o načinu upisa pravnih osoba Katoličke Crkve (NN 15/2003)

udruge ili njenu pasivnost, naročito u kontekstu donošenja odluka vezanih uz usklađivanje statuta. Broj stranih udruga bio je 151, a što se tiče ostalih OCD-a bilo je upisano 270 zaklada, 12 stranih zaklada i 2.071 pravna osoba Katoličke Crkve u Republici Hrvatskoj.

Sudjelovanjem u radu OCD-a građani imaju priliku sudjelovati u demokratskim procesima na lokalnim razinama, provoditi zagovaračke aktivnosti te općenito promovirati aktivno građanstvo. OCD-i promiču transparentnost, učinkovitost i odgovornost javne uprave, borbu protiv korupcije te razvoj volonterstva pa je njihova uključenost u oblikovanje javnih politika vrlo važna jer postavljaju društvene probleme na politički dnevni red, pridonose poboljšanju propisa i javnih usluga te mogu upozoriti i prevenirati moguće probleme u samoj provedbi. Također, podjelom odgovornosti za donošenje odluka gradi se povjerenje u institucije i bolja je prihvaćenost javnih politika među građanima.

Financiranjem programa i projekata OCD-a pridonosi se boljoj i učinkovitijoj provedbi strateških ciljeva i mjera, pružaju se usluge od javnog interesa koje javne institucije nisu u mogućnosti pružati, a moguće je brže i fleksibilnije djelovati u rješavanju problema na lokalnoj razini. Na primjer, u Izvješću o provedbi Aarhuške konvencije iz 2011. godine navedeno je da su OCD-i koji se bave zaštitom okoliša skretali pažnju na činjenicu da je obrazovanje o okolišu nedovoljno prisutno u sveučilišnom obrazovanju te da bi trebalo osnovati nove fakultete i srednje škole čija misija bi bila promoviranje obrazovanja za okoliš (Vlada Republike Hrvatske, 2011).

Podlogu za ostvarivanje suradnje s civilnim društvom, između ostalih, dala je strategija Europa 2020. (Europska komisija, 2010) u kojoj se navodi: „Sve nacionalne, regionalne i lokalne vlasti trebale bi provoditi partnerstvo, povezujući parlamente te socijalne partnere i predstavnike civilnog društva, pridonoseći razradi nacionalnih programa reformi te njihovoj provedbi“ te poziva države članice da usko surađuju s nevladinim udrugama u području globalnog održivog razvoja. Sukladno višegodišnjem indikativnom planskom dokumentu za programsko razdoblje 2011-2013 (Europska komisija, 2011), jedan od prioriteta bio je razvoj civilnoga društva. Naime, naglašeno je da OCD-i imaju važnu ulogu u promicanju zaštite ljudskih prava, demokracije i manjina pa je potrebno uložiti dodatne napore kako bi se osigurala njihova neovisnost i održivost. Također, program Vlade Republike Hrvatske za preuzimanje i provedbu pravne stečevine EU iz 2010. godine predviđao je daljnju suradnju s udrugama u različitim područjima djelovanja, kao npr. s udrugama osoba s invaliditetom, udrugama zračnih

prijevoznika i letačkog osoblja, udrugama koje se bave javnim zdravstvom itd. (Vlada Republike Hrvatske, 2010).

Godine 2004. uspostavljen je decentralizirani sustav provedbe programa EU u kojem su odgovornost i upravljanje programima, odnosno projektima, preneseni na državu korisnika. Za koordinaciju, a osobito poslove pripreme, nadzora i ocjenjivanja programa EU, nadležno je Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, a od veljače 2007. godine provedbena agencija je Središnja agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata Europske unije (SAFU) koja ima isključivu odgovornost nad plaćanjem, računovodstvom, ugovaranjem, arhiviranjem i financijskim izvještavanjem vezano za postupak i provedbu nabave usluga, roba i radova. SAFU je dio svojih odgovornosti prenio na UZUVRH kao Jedinicu za provedbu projekata (JPP) u okviru pretprijetne pomoći EU za sektor civilnoga društva, a podjela dužnosti definirana je Operativnim sporazumom koji su potpisali čelnik SAFU i ravnatelj UZUVRH (udruga.gov.hr, 2020l).

Sredstva iz Instrumenta pretprijetne pomoći (IPA) bila su na raspolaganju Republici Hrvatskoj od 2007. godine, odnosno prije punopravnog članstva u EU jer se kroz IPA program financiralo projekte koji su pridonosili usklađivanju nacionalnih zakona s pravnom stečevinom EU i stvarali podlogu za buduće provođenje kohezijske i poljoprivredne politike EU. IPA program sastojao se od pet komponenti, a UZUVRH je sudjelovao u pripremi i provedbi natječaja financiranih iz I. komponente - Pomoć tranziciji i jačanje institucija i IV. komponente – Razvoj ljudskih potencijala (udruga.gov.hr, 2020l).

Dio zaduženja UZUVRH odnosio se na proces programiranja i pripreme Uputa za podnositelje projektnih prijedloga, a koje je UZUVRH izradio temeljem provedenih konzultacija i uske suradnje s OCD-ima koji su i korisnici bespovratnih sredstava EU, a važnu ulogu imao je i Savjet za razvoj civilnoga društva. Također, prioritetna područja za financiranje identificirana su temeljem strateških dokumenata, kao što su Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2006. do 2011. godine, a kasnije i Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2012. do 2016. godine, te su analizirani problemi po sektorima, odnosno izrađene su sektorske analize (udruga.gov.hr, 2020g).

Činjenica da su u IPA I. komponenti kao potencijalni korisnici pomoći u tranziciji i izgradnji institucija između ostalih prepoznate udruge i drugi OCD-i, pokazuje da su OCD-i važni akteri u pripremi RH zakonodavstva i provedbi pravne stečevine EU te pripremi za korištenje strukturnih i Kohezijskog fonda. U sklopu IPA I. komponente UZUVRH je sudjelovao u provedbi četrnaest natječaja unutar kojih je financiran 101 projekt usmjeren na podršku razvoja OCD-a (Prilog 1), a ukupna ugovorena vrijednost bila je oko 18 i pol milijuna eura.

3. CILJEVI NATJEČAJA ZA PODRŠKU RAZVOJU CIVILNOGA DRUŠTVA IZ PRVE KOMPONENTE PROGRAMA IPA

Provedeni natječaji bili su usmjereni na stvaranje povoljnijeg okruženja za razvoj i održivost hrvatskih OCD-a kao proaktivnih društvenih čimbenika u ispunjavanju političkih kriterija za članstvo u EU i provedbi pravne stečevine EU. Svrha natječaja bila je izgraditi kapacitete OCD-a kako bi ojačali svoju ulogu relevantnih aktera na lokalnoj i nacionalnoj razini u određenom području djelovanja. Poticao se strukturirani dijalog i formalizirane konzultacije između OCD-a i javne uprave u procesu oblikovanja, praćenja i ocjene javnih politika na nacionalnoj i EU razini, ali i ostvarenje kvalitetne suradnje s javnim sektorom kako bi se dosljedno i učinkovito provodile javne politike i izgradila međusektorska suradnja. Također, ciljalo se na povećanje uloge OCD-a u procesu postizanja dosljedne i trajne primjene načela dobrog upravljanja i transparentnosti u svim podsektorima javne politike i međusobno umrežavanje hrvatskih OCD-a, ali i umrežavanje hrvatskih OCD-a s relevantnim OCD-ima u EU.

U dijelu natječaja ciljalo se na osnaživanje uloge OCD-a pri nadgledanju procesa usklađivanja s pravnom stečevinom EU u području borbe protiv korupcije i prava na pristup informacijama te području otvorenosti i odgovornosti javnih administrativnih institucija. Navedeno se željelo ostvariti pojačanim i učinkovitijim sudjelovanjem OCD-a i šire javnosti u praćenju reforme javne uprave i antikorupcijske politike, kako na nacionalnoj tako i na lokalnoj razini, a jedan od natječaja bio je usmjeren na afirmiranje OCD-a kao ravnopravnih partnera u osiguravanju otvorenog upravljanja i transparentnosti u upravljanju javnim dobrima i prirodnim resursima.

Tema zaštita okoliša i održivi razvoj je također bila zastupljena u natječajima jer se željelo povećati učinkovitost hrvatskih OCD-a u sustavnom praćenju i zagovaranju u odnosu na politike održivog razvoja i integrirane pristupe gospodarenju otpadom i vodama, prometu, energetske učinkovitosti, regionalnom razvoju, održivom korištenju prirodnih resursa i

sigurnosti okoliša (naročito potencijalnih zaštićenih područja unutar NATURA 2000), na nacionalnoj i na lokalnoj razini, a poticalo se i razvijanje i jačanje mreža suradnje.

Dio natječaja bio je usmjeren na jačanje kapaciteta OCD-a da djeluju i kao proaktivni zagovornici politike i kao čuvari u važnim područjima pristupanja EU, kao što su demokratizacija, ljudska prava, održivi povratak izbjeglica i integracija manjina (posebno srpske nacionalne manjine). Također, važna je provedba aktivnosti koje su usmjerene na poboljšanje ukupne transparentnosti i otvorenosti hrvatske javne uprave u svim podsektorima javne politike. Cilj je bio poboljšati učinkovitu i održivu pravnu zaštitu, savjetodavne usluge i podršku ranjivim, marginaliziranim skupinama, promicati toleranciju te razvijati neformalne obrazovne programe. Transparentnost se željela postići promicanjem Kodeksa prakse o savjetovanju sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i Zakona o pravu na pristup informacijama (NN 25/13, 85/15) te praćenjem postupaka javne nabave u pojedinim institucijama.

S naglaskom na promicanju tolerancije, pluralizma, interkulturalizma, jednakih mogućnosti i socijalne uključenosti marginaliziranih skupina na svim razinama društvene strukture, neki od ciljeva natječaja bili su izgraditi kapacitete i povećati učinkovitost hrvatskih OCD-a i njihovih partnerskih organizacija u neovisnim nadzornim i zagovaračkim inicijativama usmjerenim na cjelovitu antidiskriminacijsku politiku (dob, zdravstveni status, etničko podrijetlo, spol, seksualna orijentacija, socijalni ili ekonomski status itd.) na nacionalnoj i regionalnoj razini, osiguravajući otvoren i odgovoran postupak donošenja odluka, provedbe i ocjene.

Jedna od tema od natječaja bila je prevencija nasilja među mladima i djecom te njegovanje volonterstva među mladima. U tom kontekstu važno je bilo izgraditi kapacitete OCD-a za kvalitetnu suradnju s javnim sektorom, ali i raditi na podizanju svijesti javnosti o prevenciji nasilja među djecom i mladima, promicanju dobrovoljnog rada kao i prava mladih i djece.

Poticalo se zaklade i udruge da se aktivno uključe u promoviranje inovativnih oblika filantropije kao mehanizma potpore održivosti OCD-a i potpore pojedinačnoj filantropiji. Poželjne su bile aktivnosti izgradnje kapaciteta i infrastrukture OCD-a za filantropske aktivnosti u lokalnoj zajednici, ali i razvoj multi-sektorskih partnerstava te promicanje individualne i korporativne filantropije u Hrvatskoj.

Također, radilo se na jačanju kapaciteta OCD-a za provedbu programa pružanja inovativnih socijalnih usluga u područjima od posebne državne skrbi. Poticalo se umrežavanje između OCD-a i različitih aktera na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i EU razini, učinkovito sudjelovanje OCD-a u razvoju javnih politika povezanih s ugovaranjem socijalnih usluga, ali i izgradnja kapaciteta lokalne uprave u području socijalnih usluga.

4. ANALIZA UČINAKA FINANCIRANIH PROJEKATA NA RAVNOMJERNI RAZVOJ CIVILNOGA DRUŠTVA

Prilikom izrade završnog rada korištena je dokumentacija o financiranim projektima OCD-a dostupna u UZUVRH i na mrežnim stranicama korisnika. Uzimajući u obzir opsežnost informacija, područje analize suženo je na nekoliko podataka prisutnih u svim projektima, a to su vrste organizacija nositelja i partnera, županije sjedišta korisnika i županije sjedišta partnera, županije provedbe projekata, broj provedenih projekata po županijama, ciljane skupine, trajanje projekata i općeniti pregled provedenih aktivnosti.

4.1. Vrste i broj organizacija

S obzirom na to da su mogući prijavitelji u natječajima bile neprofitne organizacije, jasna je i struktura korisnika u svih 14 natječaja. U 94 projekta nositelji su udruge, u tri zaklade (jedan natječaj imao je uvjet da ili nositelj ili partner mora biti zaklada), u dva strane institucije, u jednom sveučilište i u jednom neprofitna znanstvena ustanova.

U Tablici br. 1 prikazani su OCD-i koji su bili nositelji u 2 ili više projekata, a sve su udruge. Najviše projekata provodili su Centar za mirovne studije (7) i Zelena akcija (6). Udruge navedene na popisu još uvijek su aktivne i provode nacionalne projekte i projekte financirane sredstvima EU te drugih inozemnih fondova. Iznimka je Srpski demokratski forum čija mrežna stranica (sdf.hr, 2020) nema novijih vijesti i informacija pa je upitno njeno trenutno djelovanje tj. provedba novijih projekata.

Tablica 1. Lista organizacija po broju projekata u kojima su nositeljice projekata

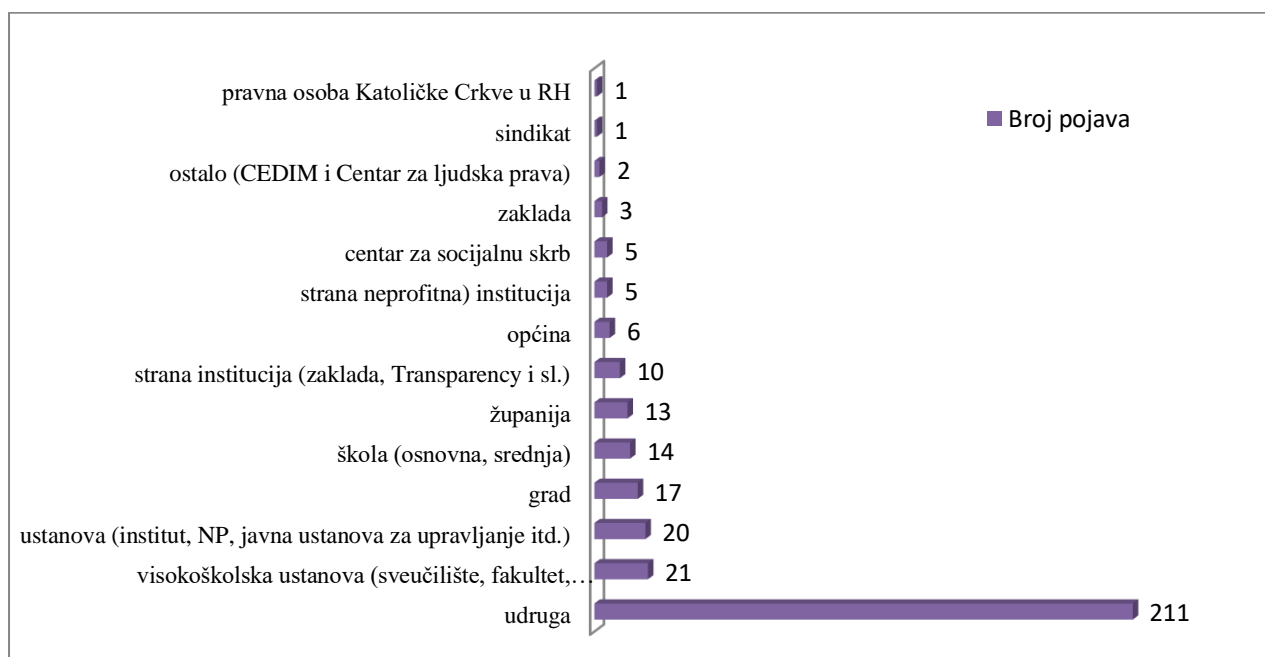
Organizacija	Broj projekata
Centar za mirovne studije	7
Zelena akcija	6
Partnerstvo za društveni razvoj	4

Forum za slobodu odgoja	3
Društvo za oblikovanje održivog razvoja	3
Pan, udruga za zaštitu okoliša i prirode	3
ODRAZ – Održivi razvoj zajednice	3
GONG	3
Zelena Istra	2
Ženska soba - Centar za seksualna prava	2
Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj "Sunce"	2
Hrvatski pravni centar	2
UDD - Udruga za demokratsko društvo	2
Mreža mladih Hrvatske	2
Srpski demokratski forum	2
Otvorena medijska grupacija	2
Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek	2
Hrvatski Crveni križ	2
B.a.B.e. Budi aktivna. Budi emancipiran.	2
Volonterski centar Zagreb	2

Izvor: UZUVRH 2020, obrada autorice

Što se tiče partnera, njihov ukupan broj je 329, od kojih su 221 bile udruge, a zatim slijedi 21 visokoškolska ustanova (sveučilište, fakultet, veleučilište itd.). Ostalo su ustanove kao što su instituti, javne ustanove za upravljanje itd., što je detaljno prikazano na Slici 1.

Slika 1. Vrsta i broj partnerskih organizacija

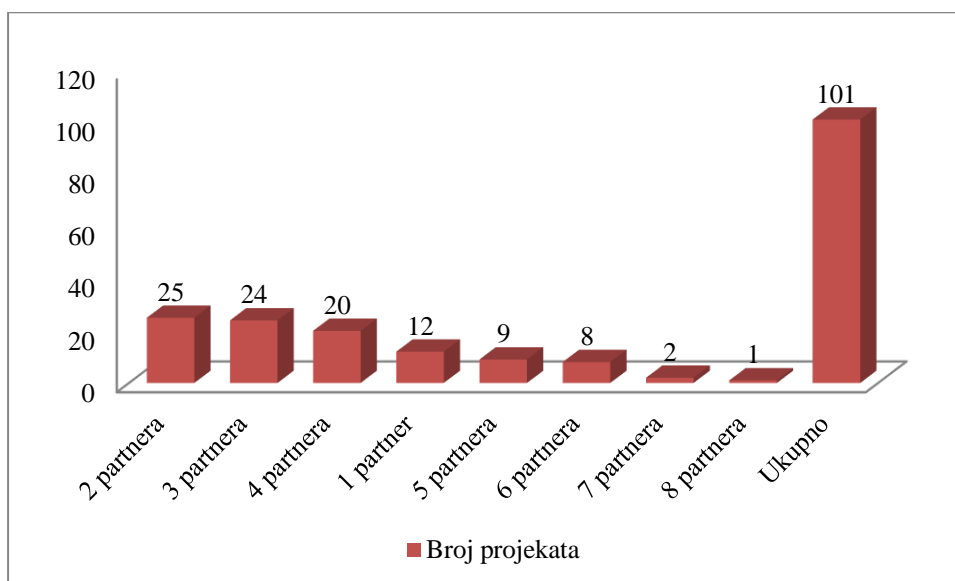

Izvor: UZUVRH 2020, obrada autorice

Uvjetima natječaja određeno je da svi nositelji moraju imati bar jednog partnera, s tim da je, kao što je ranije navedeno, jedan natječaj imao uvjet da ili nositelj ili partner mora biti zaklada, a jedan da dio financiranih projekata mora imati romsku udrugu ili kao nositelja ili kao partnera.

U sedam natječaja morala su biti bar dva partnera koja se bave područjem iz natječaja, od toga je pet natječaja imalo još i uvjet da partneri moraju biti registrirani u dvije različite županije, a jedan natječaj kao uvjet je imao navedeno da partner na projektu mora biti bar jedna javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode u RH. Uzimajući u obzir uvjete, razumljivo je da su u najvećem broju projekata nositelji imali dva partnera, zatim slijede tri partnera na projektu pa četiri, a u jednom projektu sudjelovalo je čak osam partnera. Detaljniji prikaz nalazi se na Slici 2.

Slika 2. Pregled financiranih projekata prema broju partnerskih organizacija

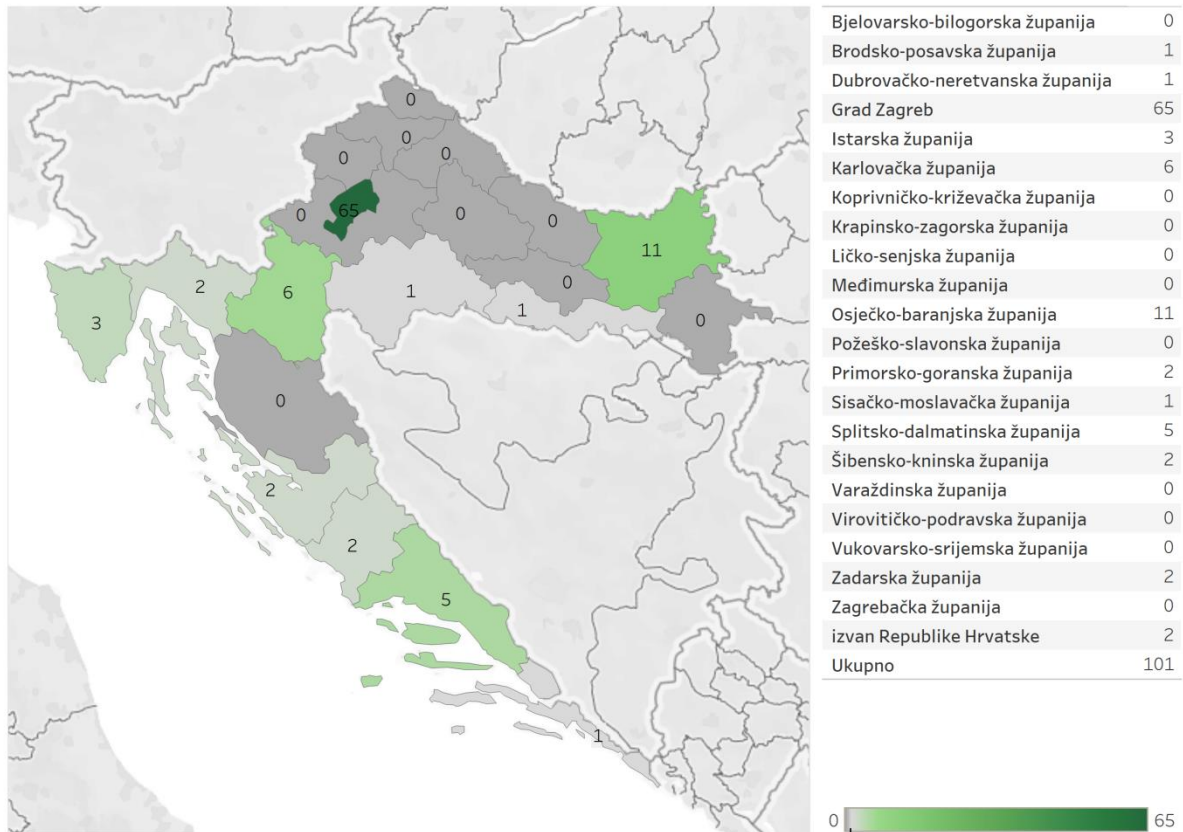

Izvor: UZUVRH 2020, obrada autorice

4.2. Županije sjedišta nositelja i partnera te područja provedbe projekata

Kada govorimo o županijama sjedišta nositelja projekata, vidimo da najveći broj nositelja projekata ima sjedište u Gradu Zagrebu, njih 65, zatim slijedi Osječko-baranjska županija u kojoj sjedište ima jedanaest nositelja projekata te Karlovačka županija u kojoj sjedište ima šest nositelja projekata. Pregled raspodjele sjedišta nositelja po županijama nalazi se na Slici 3.

Slika 3. Sjedišta nositelja projekata po županijama

Izvor: UZUVRH 2020, obrada autorice

Kada govorimo o županijama sjedišta partnera na projektima, vidimo da najveći broj partnera također ima sjedište u Gradu Zagrebu, njih 94, zatim slijedi Osječko-baranjska županija u kojoj sjedište imaju 34 partnera te slijede Primorsko-goranska i Splitsko-dalmatinska županija u kojoj sjedište imaju po 22 partnera. Pregled raspodjele sjedišta partnera po županijama nalazi se na Slici 4.

Slika 4. Sjedišta partnera na projektima po županijama

Izvor: UZUVRH 2020, obrada autorice

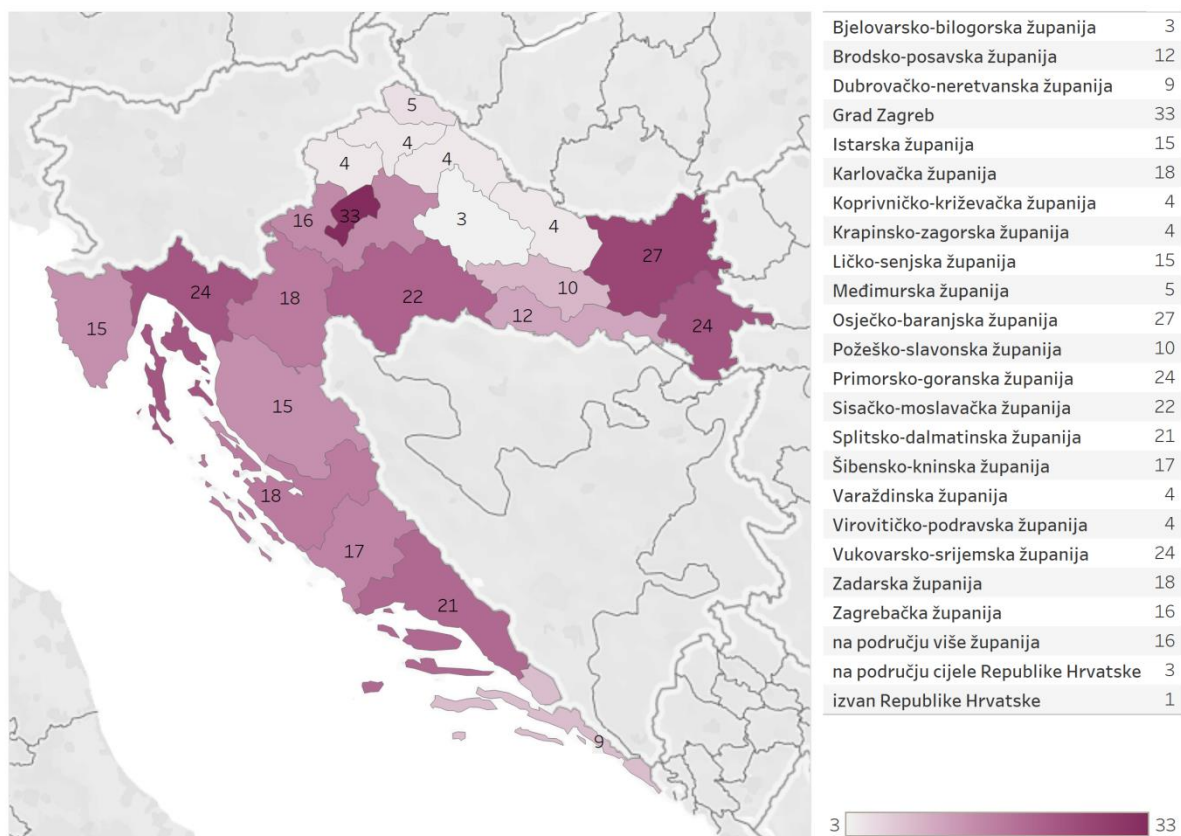
Županije sjedišta nositelja i partnera na projektima treba razlikovati od županija provedbe projekata. Naime, činjenica da OCD ima sjedište u određenoj županiji ne znači da projekte provodi samo u njoj. Dapače, projekti se često provode na prostoru više županija, što je slučaj i u projektima unutar IPA I. komponente. OCD-i s većim iskustvom često pružaju mentorsku podršku drugim organizacijama kako bi ojačali njihove kapacitete i omogućili im da steknu znanje potrebno za provedbu projekata na kojima bi i oni sami bili nositelji. Također, u nekim županijama u datom trenutku možda nema OCD-a koji bi proveli određene aktivnosti pa u tim područjima „dolaze u pomoć“ OCD-i iz drugih županija. Stoga, uputno je da sjedišta OCD-a ne budu ograničavajući faktor u natjecanjima već se treba fokusirati na područja provedbe projekata, što je slučaj i u ovih četrnaest natjecanja.

Područje provedbe projekata je bilo unaprijed određeno uvjetima natjecanja. U svim natjecanjima radilo se o području Republike Hrvatske, a manji dio aktivnosti mogao se provoditi i izvan RH. Šest natjecanja uvjetovalo je da se projekt provodi u najmanje tri županije, dva natjecanja imala su uvjet da se provodi u jednoj od deset županija u kojima je više od 50% prostora područja

od posebne državne skrbi⁹, a unutar jednog natječaja dio projekata morao se provesti u jednoj od županija s popisa¹⁰.

Kao što se vidi na Slici br. 5., koja prikazuje broj projekata po županijama provedbe, projekti su se provodili na području više županija, a najčešće se navodi Grad Zagreb, što nije začuđujuće s obzirom na to da veći dio nositelja i partnera ima sjedište u Zagrebu pa je evidentno da će se bar pripreme projekata odrađivati u sjedištima. Također, treba uzeti u obzir da je Zagreb glavni grad Republike Hrvatske i time mjesto na kojem se često provode aktivnosti koje se tiču cijele države ili ako se želi ostvariti bolju medijsku eksponiranost. Osječko-baranjska županija ponovno slijedi Grad Zagreb po brojnosti, a zatim Primorsko-goranska županija. Dio projektnih aktivnosti odvijao se i izvan Republike Hrvatske, naročito zbog mnogih studijskih posjeta koji su se odvijali tijekom provedbe projekata.

Slika 5. Provedba projekata po županijama

Izvor: UZUVRH 2020, obrada autorice

⁹ Ličko-senjska, Vukovarsko-srijemska, Zadarska, Šibensko-kninska, Sisačko-moslavačka, Požeško-slavonska, Karlovačka, Virovitičko-podravska, Brodsko-posavska i Osječko-baranjska županija.

¹⁰ Varaždinska, Istarska, Primorsko-goranska, Sisačko-moslavačka, Brodsko-posavska, Međimurska, Osječko-baranjska, Vukovarsko-srijemska; Bjelovarsko-bilogorska, Zagrebačka županija i Grad Zagreb.

Obrađeni podaci pokazuju koncentriranje oko Grada Zagreba i Osječko-baranjske županije, a sjeverni dio Hrvatske je imao najmanje koristi od provedenih projekata. Stoga, možemo zaključiti da regionalni kapaciteti nisu u potpunosti ojačani, ali treba uzeti u obzir da je u dijelu natječaja uvjet bio da se projekti provode na područjima od posebne državne skrbi pa su samim time sjeverni dijelovi Hrvatske isključeni. U budućim natjecajima trebalo bi usmjeriti interes na sjevernu Hrvatsku i jačanje OCD-a na tom području. Naravno, možemo samo govoriti o korelaciji, ali ne i uzročnosti, odnosno ne možemo u potpunosti tvrditi da su financirani projekti putem navedenih natječaja najvažniji čimbenik u jačanju kapaciteta regionalnih OCD-a jer uvijek postoji mogućnost utjecaja drugih faktora, kao što su provedba projekata financiranih iz drugih izvora, razvijenost županije i sl. te bi za utvrđivanje moguće uzročnosti bila potrebna dublja i podrobnija analiza.

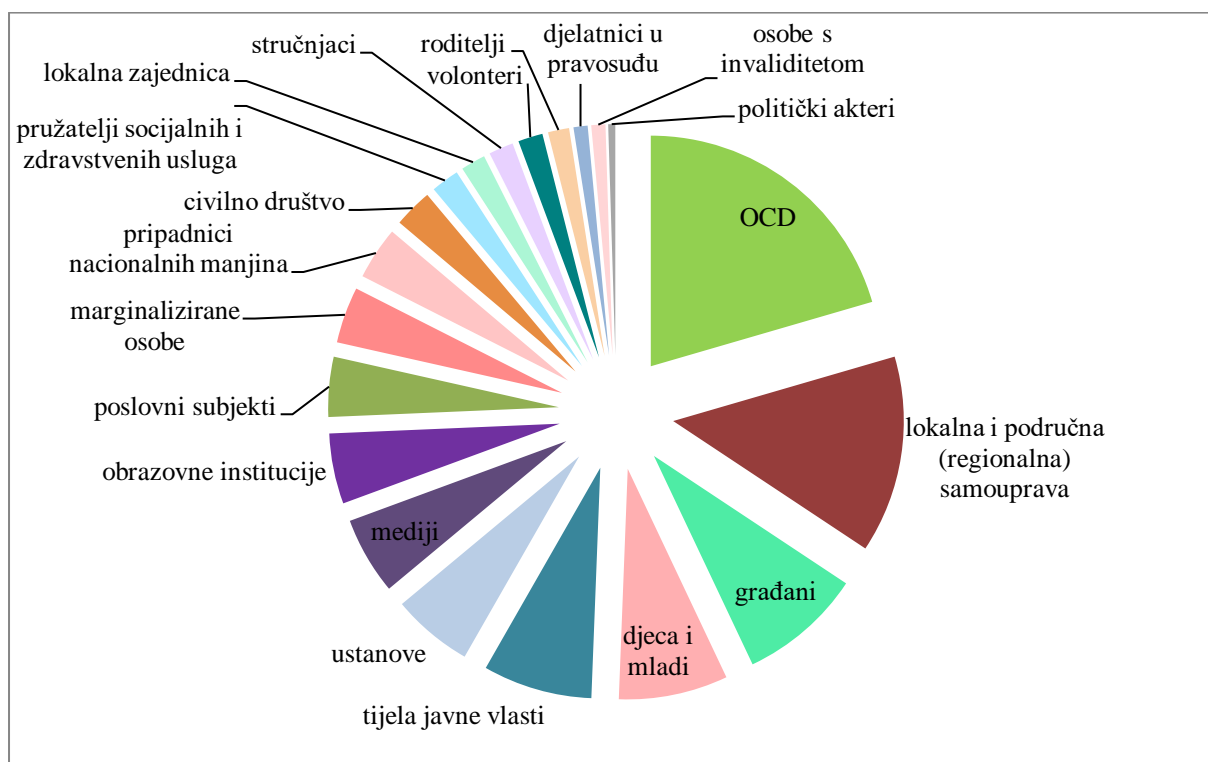
4.3. Trajanje projekata i njihove vrijednosti

Trajanje projekata bilo je određeno uvjetima natječaja – u 10 natječaja projekti su trebali trajati od 12 do 24 mjeseca, a u četiri natječaja od 12 do 18 mjeseci. Najveći broj projekata, njih 37, trajao je 24 mjeseca. Broj projekata koji su trajali između 12 i 18 mjeseci bio je 44, a njih 57 je trajalo dulje od 18 mjeseci. Što se tiče ukupnih vrijednosti projekata, 63 projekta vrijedila su u rasponu od 78 do 200 tisuća eura, a 38 projekta od 200 do 370 tisuća eura.

4.4. Ciljane skupine

Kao ciljane skupine, odnosno izravni i neizravni korisnici, u najvećem broju projekata javljaju se OCD-i, što je razumljivo s obzirom na to da su natječaji bili usmjereni na razvoj i podršku civilnom društvu u Hrvatskoj. Zatim slijede jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, građani, djeca i mladi te tijela javne vlasti, što je detaljnije prikazano na Slici 6., a legenda se nalazi u Prilogu 2.

Slika 6. Ciljane skupine

Izvor: UZUVRH 2020, obrada autorice

5. OPSEG I DOPRINOS PROVEDENIH PROJEKTNIH AKTIVNOSTI JAČANJU KAPACITETA OCD-A

U sklopu provedbe 101 projekta OCD-a financiranih iz I. komponente IPA programa proveden je vrlo široki spektar aktivnosti koje možemo grupirati u sljedeće kategorije:

- priprema zakonodavnih akata, strateških i planskih dokumenata¹¹;
- izrada stajališta o nacrtima lokalnih i nacionalnih politika¹²;
- sudjelovanje na sjednicama odbora i sastancima međusektorskih skupina;
- aktivnosti jačanja kapaciteta dionika;
- istraživanja i prikupljanje podataka;
- zagovaračke aktivnosti i aktivnosti podizanja svijesti javnosti;
- direktna pomoć pripadnicima ciljanih skupina;
- promotivne aktivnosti.

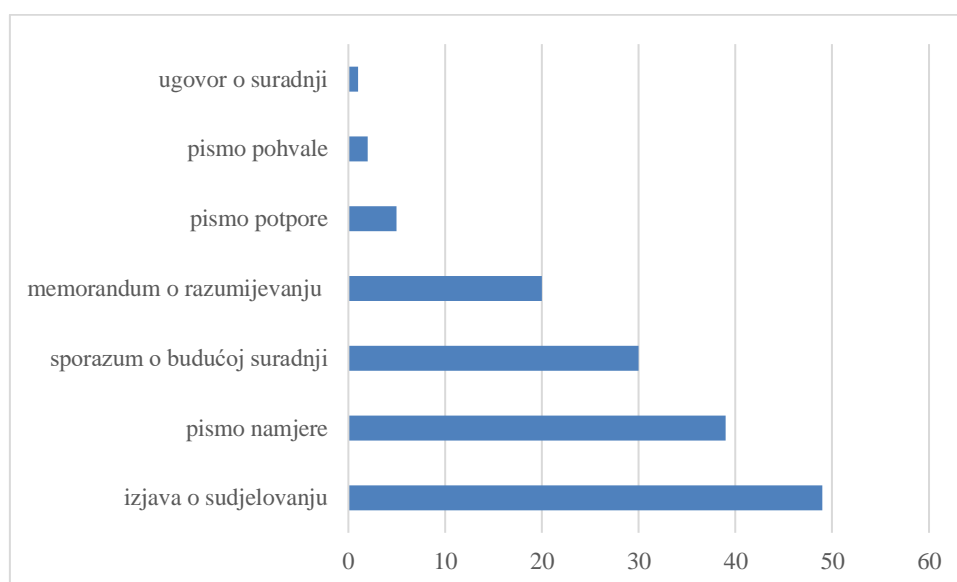
¹¹ Lokalni i županijski akcijski planovi i strategije, komunikacijske strategije.

¹² Izrađeni su izvještaji o praćenju provedbe politika, praćenju javne nabave i praćenju implementacije manjinskih politika.

Projektne aktivnosti željela se povećati učinkovitost i transparentnost institucija te potaknuti promjene kako bi se osigurala bolja provedba propisa i strateških dokumenata. U izradu dokumenata uključivalo se važne dionike, građane i predstavnike različitih razina vlasti, kako bi svi dali svoja mišljenja i preporuke čime se postiže bolja implementacija u praksi. Ukoliko dokument iskazuje potrebe i želje svih dionika, oni će se i više potruditi da se zadani ciljevi ostvare.

Provedenim natječajima poticao se dijalog, umrežavanje i jačanje partnerstva između OCD-a te razvoj suradnje između OCD-a i javne uprave, a činjenica da je provedbom projektnih aktivnosti proizvedeno skoro 150 dokumenata okrenutih ostvarenju buduće suradnje, možemo zaključiti da su natječaji ostvarili dio predviđenih ciljeva (Slika 7.).

Slika 7. Dokumenti

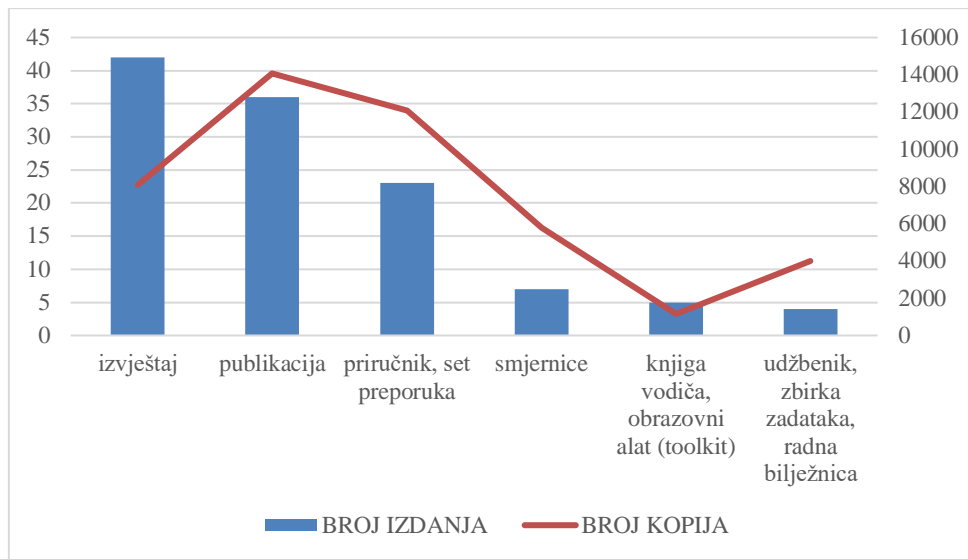

Izvor: UZUVRH 2020, obrada autorice

Na Slici 8. prikazani su različiti materijali izrađeni tijekom provedbe. S obzirom na to da se dio natječaja odnosio na aktivnosti zaštite okoliše i održivog razvoja, neki materijali nisu izdani u papirnatom obliku već samo elektronički. Objavljeni materijali odnosili su se na različite teme, od samih projekata i provedenih edukacija, do rezultata istraživanja i pozicijskih dokumenata¹³.

¹³ Izvještaji o praksama u određenom području djelovanja, izvještaji iz sjene, godišnji izvještaji o rasizmu i ksenofobiji, izvještaji o praćenju, smjernice usmjerene na roditelje, nastavnike, sindikate, zaposlenike lokalne uprave i mnoge druge.

Slika 8. Objavljeni materijali

Izvor: UZUVRH 2020, obrada autorice

Razvijeno je i osmišljeno mnogo edukacijskih programa¹⁴ i materijala¹⁵ u obliku skripti, priručnika ili udžbenika. Kreirani su i alati za pomoć pri praćenju provedbe zakona ili uključivanju određene teme u nastavni program. Također, dio programa edukacija certificirano je i od strane tadašnjeg Ministarstva znanosti i obrazovanja. Kako bi unaprijedili svoja znanja, dio OCD-a se prilikom provedbe projekta pretplatio na stručne i znanstvene publikacije, istraživačke materijale i kupovao stručne knjige, a dio je svoja znanja unapređivao putem studijskih posjeta kojih je bilo 27 s ukupno 402 sudionika.

U sklopu projekata provedeno je skoro 200 različitih kvantitativnih i kvalitativnih vrsta istraživanja i metoda prikupljanja podataka (Slika 9.), a u njima je sudjelovalo preko 17 tisuća osoba. Istraživanjima¹⁶, analizama politika, dokumenata i pravnog okvira te studijama slučaja OCD-i su radili preglede situacija na lokalnoj i nacionalnoj razini ili u određenom području djelovanja (obrazovanje, ljudska prava itd.) pa su daljnje projektne aktivnosti provedene na temelju dobivenih informacija¹⁷. Također, dio korisnika je angažiranjem vanjske evaluacije dobio uvid u kvalitetu provedbe vlastitog projekta i preporuke poboljšanja za buduće projekte.

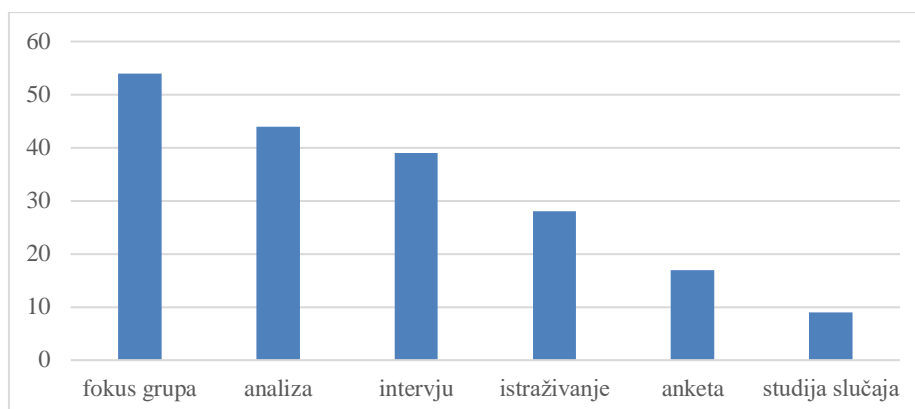
¹⁴ Obrazovno-aktivistički moduli, programi za seminare, radionice i treninge, kurikulumi za provedbu edukacija u srednjim školama i fakultetima, za educiranje članova OCD-a, za mlade itd.

¹⁵ Materijali su bili usmjereni na OCD-e, trenere, djelatnike državne i lokalne, odnosno regionalne službe, nastavno osoblje, učenike i studente.

¹⁶ Radilo se o etnografskim istraživanjima, ispitivanju javnog mijenja, različitim analizama dokumenata, terenskim procjenama itd..

¹⁷ Ispunjeno je preko sedam tisuća upitnika, pisanim putem, telefonski, e-mailom ili putem Internet aplikacija, a ispitanici su bili članovi OCD-a, građani, roditelji, učenici, studenti, nastavno osoblje, osobe s invaliditetom,

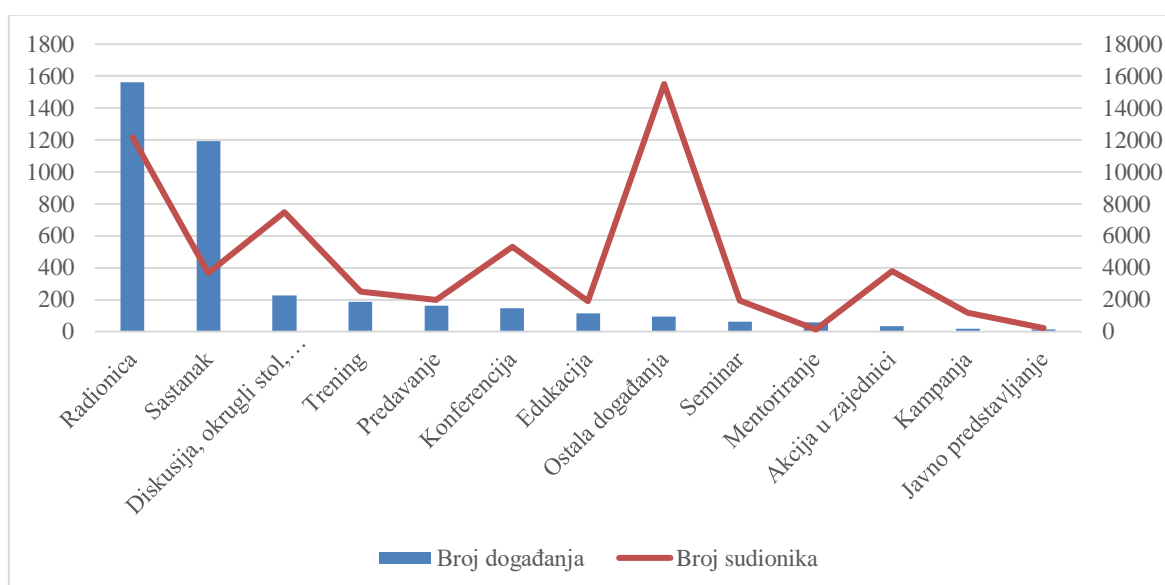
Slika 9. Provedena istraživanja

Izvor: UZUVRH 2020, obrada autorice

S ciljem jačanja kapaciteta važnih dionika te promoviranja projekata, provedeno je skoro četiri tisuće događanja kojima je prisustvovalo oko 58 tisuća osoba. Pregled događanja nalazi se na Slici 10. Često se obilježavao početak ili kraj provedbe projekta (npr. uvodni sastanci, završne konferencije), a sudjelovali su predstavnici OCD-a i lokalni stručnjaci, nastavnici i dr. Velik dio aktivnosti bio je usmjeren na edukaciju, dio na umrežavanje i podizanje svijesti javnosti, a dio na pružanje mentorske podrške (osobno, u grupi, preko Facebook grupe ili u terenskim posjetima).

Slika 10. Provedena događanja

Izvor: UZUVRH 2020, obrada autorice

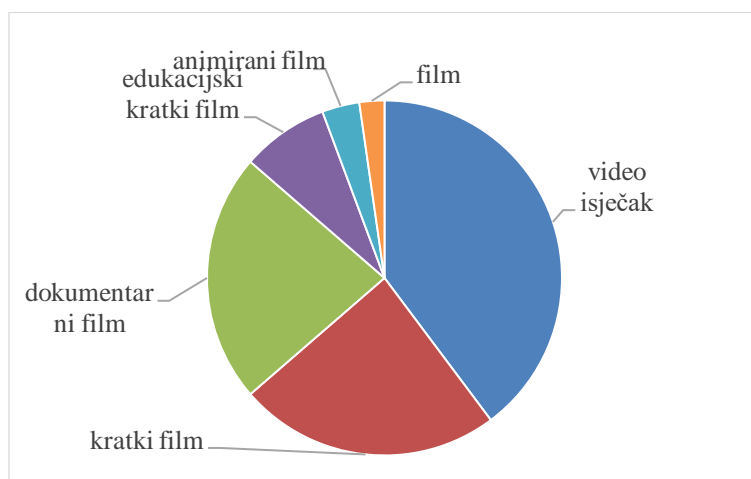
zaposlenici državne i lokalne i područne (regionalne) samouprave, predstavnici različitih organizacija i mnogi drugi.

Od ostalih događanja¹⁸, kojih je održano preko stotinjak, a prisustvovalo im je više od šesnaest tisuća osoba, izdvojila bih manifestaciju „Hrvatska volontira“ koja je okupila 249 OCD-a, 6.222 volontera te je u 67 gradova odrađeno 317 volonterskih aktivnosti s ukupno 65.622 volonterska sata. S obzirom na to da je jedan od natječajja bio usmjeren na promoviranje inovativnih oblika filantropije, organiziran je školski filantropski događaj i Dani filantropije, dizajnirana je "Filantropska marka“, napravljena je instalacija "Labirint filantropije", a uspostavljen je i Dječji filantropski fond.

Kako bi se osigurala vidljivost projekata i projektnih aktivnosti, što je i obveza u projektima financiranim od strane EU, te promovirao rad OCD-a među građanima i javnosti, napravljen je velik broj informativnih i promotivnih materijala - preko 250 tisuća letaka i preko 72 tisuće brošura, od kojih je dio materijala objavljen u tiskanom izdanju, a dio u elektroničkom izdanju. Također, napisano je i poslano stotinjak biltena na elektroničke adrese različitih dionika, kao na primjer 69 eODRAZ biltena s 539 vijesti.

Prilikom provedbe projekata snimljeno je mnogo audiovizualnih materijala čiji presjek je vidljiv na Slici 11. Također, građane se informiralo putem četrdesetak info štandova, osnovani su info centri, kreirane su infografike, a izdani su i posebni brojevi časopisa.

Slika 11. Audiovizualni materijali

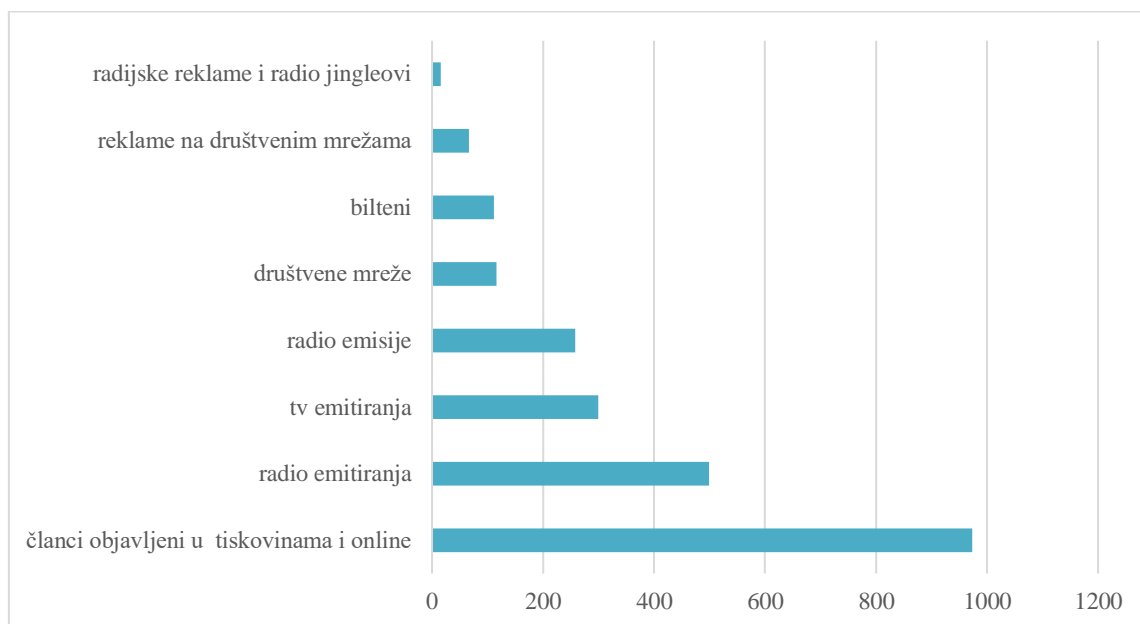

Izvor: UZUVRH 2020, obrada autorice

¹⁸ Između ostalih, organizirani su dani igara za mlade, dječji festival, izlet brodom, prikazivanje filmova, animiranih filmova i dokumentaraca, ulične akcije, akcije čišćenja, ragbi utakmice, dani otvorenih vrata, čitanje poezije, održane kazališne predstave, koncerti, izložbe i foto izložbe i mnogi drugi događaji.

U sklopu projekata izdano je skoro 500 priopćenja za medije na temelju kojih je objavljeno preko dvije i pol tisuće medijskih izvještaja u novinama, na televiziji, radiju ili mrežnim stranicama, a na Slici 12. detaljnije su prikazane medijske pojave vezane za projektne aktivnosti.

Slika 12. Medijske objave vezane za projektne aktivnosti

Izvor: UZUVRH 2020, obrada autorice

Dio projektnih aktivnosti uključivao je izradu, doradu ili rad na već postojećim mrežnim stranicama projekata, korisnika i partnera te izradu novih interaktivnih web portala pa je sveukupno korišteno preko 500 različitih mrežnih stranica. Također, velik dio medijske aktivnosti odvijao se i na društvenim mrežama kao što su Facebook, Twitter i Instagram, na kojima je moguće ostvariti bolju interakciju sa zainteresiranom javnošću.

Osim uobičajenih projektnih aktivnosti, bilo je i inovativnijih, naročito vezanih uz zaštitu okoliša i održivi razvoj, primjerice izgrađene su promatračnice životinja i uspostavljene ture za gledanje divljih životinja, razvijene su dvije edukativne staze, kreirana je edukacijska mapa o zaštićenim područjima i NATURA 2000 mjestima, održale su se akcije čišćenja divljih odlagališta, organizirane su lokalne aktivnosti praćenja invazivnih vrsta u prirodi, napravljen je popis lokalnih proizvođača i organiziran eko sajam kako bi se olakšalo umrežavanje, razvijen

je pilot program održivog turizma, a provedene su i aktivnosti poticanja društvenih inovacija pod vodstvom zajednice.

Velik dio projektnih aktivnosti bio je usmjeren na OCD-e i jačanje njihovih kapaciteta te ih se putem javnih poziva poticalo na sudjelovanje u projektima. Članovi OCD-a prolazili su različite edukacije, mentorske aktivnosti i konzultacije, pomagalo im se pri pisanju projektnih prijedloga¹⁹. Osnovane su četiri nove udruge, dvije lokalne zaklade i centri za pružanje podrške. Natječajima se željelo povećati učinkovitost OCD-a i njihovih partnerskih organizacija u zagovaračkim inicijativama pa je tako u sklopu projekata provedeno šezdesetak zagovaračkih aktivnosti²⁰, koje su većim dijelom bile usmjerene na lokalnu vlast.

Dio projektnih aktivnosti uključivao je dizajniranje informacijskih sustava, izradu aplikacija za pametne telefone te razvoj *online* informatičkih alata²¹. S obzirom na to da je dio projekata bio usmjeren na zaštitu okoliša i održivi razvoj, aktualan je bio i Zeleni telefon²² pa je u periodu provedbe projekata zabilježeno 6000 poziva na Zeleni telefon.

Što se tiče direktnih aktivnosti pomoći pripadnicima ciljanih skupina, pružena je (besplatna) pravna pomoć za preko četrnaest tisuća pojedinaca²³, pokrenuto je preko 110 upravnih postupaka (dio riješen pozitivno), a u desetak slučajeva podnesene su i kaznene prijave. Pravna pomoć pružena je i OCD-ima te različitim građanskim inicijativama. Također, pruženo je skoro 1800 različitih vrsta savjetovanja²⁴, pomoć pri zapošljavanju, psihološka pomoć, savjetovanje od strane socijalnog radnika, direktna pomoć starijim osobama²⁵ te su provedeni terenski posjeti romskim naseljima i centrima za azilante. Dio projektnih aktivnosti bio je usmjeren na djecu i mlade²⁶, a velik dio direktnih aktivnosti s pripadnicima ciljanih skupinama odrađivalo je preko

¹⁹ Izrađeno je 40 projektnih prijedloga i pružena je pomoć pri pisanju još njih jedanaest.

²⁰ Zagovaračke kampanje i akcije, video spotovi, zagovaračka pisma, peticije.

²¹ Alati za obavljanje samoprocjena, konzultacije, praćenje određenih tema preko Interneta, za korištenje od strane građana itd.

²² „Glavna aktivnost ZT-a je primanje dojava građana i građanki o problemima vezanima uz okoliš iz njihovog susjedstva te rješavanje tih problema.“ (zelena-akcija.hr (2020e))

²³ Pomoć je pružena preko telefona, e-maila ili web portala, u centrima (radilo je desetak pravnih ureda) te putem mobilnih timova.

²⁴ Savjetovanja u Centru za žrtve seksualnog nasilja, savjetovanja u centrima osnovanim od strane pripadnika ciljanih skupina za različita područja djelovanja, savjetovanja vezana za informatičku tehnologiju itd.

²⁵ Pomoć u kućanstvima putem terenskih posjeta, kroz koje se pružala kućna njega, prijevoz, čišćenje bunara i općenito pomoć preko zime, a ukupno je obavljeno skoro petnaest tisuća posjeta.

²⁶ Organizirani su ljetni kampovi, igre u vodi, škole plivanja, male olimpijske igre, zeleni izleti, natječaji za prikupljanje kreativnih radova.

14 tisuća volontera, od kojih je dio dugoročnih volontera, a dio je bio uključen u kratkoročne volonterske aktivnosti²⁷.

Kao što vidimo iz navedenih podataka, utjecaj financiranih projekata je značajan, ne samo po brojevima akcija i sudionika, već i u velikom opsegu provedenih aktivnosti. Povećani su kapaciteti OCD-a, lokalne i državne vlasti, nastavnog osoblja, djece i mladih te mnogih drugih. Razvijeni su strateški dokumenti i osmišljeni planovi postupanja u budućnosti. Uspostavljene su suradnje i partnerstva na različitim razinama na temelju kojih je kasnije bilo moguće graditi i razvijati nove aktivnosti. Lokalne vlasti potaknute su na konzultacije s važnim dionicima civilnoga društva, a time je napravljen korak prema većoj transparentnosti u postupanju te povećanju povjerenja u postupanja javnih institucija. Nekoliko stotina tisuća građana informirano je na različite načine o projektnim aktivnostima i rezultatima te im je povećana svijest o mnogo tema, a moguće da su i sami bili potaknuti na aktivizam.

6. ODRŽIVOST REZULTATA PROVEDENIH EU PROJEKATA OCD-A – STUDIJA SLUČAJA ODABRANOG IPA NATJEČAJA

Za studiju slučaja odabran je jedan od četrnaest provedenih natječaja – „*Potpora naporima OCD-a za praćenje i promicanje transparentnosti, učinkovitosti, odgovornosti i uključivosti javne uprave u borbi protiv korupcije*“, objavljen 2011 godine, a u sklopu kojeg su financirana tri projekta. Radi se o projektima Zelene akcije, Centra za mirovne studije i Foruma za slobodu odgoja, koji su provedeni tijekom 2013. i 2014. godine, a trajali su 18 mjeseci (udruga.gov.hr, 2020k).

U okviru ove studije slučaja fokus analize bio je na održivosti ključnih rezultata provedenih projekata, s naglaskom na dugoročnije učinke projekata, pri čemu je u fokusu bila javna dostupnost informacija o rezultatima projekata putem mrežnih stranica nositelja ili partnerskih organizacija, skoro šest godina nakon dovršetka tih projekata.

U svrhu što lakšeg pregleda održivosti rezultata projekata, koristila se analitička matrica za ocjenu prikazana u Tablici 2, a Tablica 3. prikazuje analizu projekata.

²⁷ U sklopu projektnih aktivnosti revidiran je nacionalni kurikulum volonterskog menadžmenta, razvijeni su programi volontiranja, održavali su se volonterski kampovi, a promoviralo se i korporativno volontiranje u većem broju tvrtki i javnim institucijama, od kojih su neke ili poboljšale postojeće ili utemeljile nove volonterske klubove.

Tablica 2. Analitička matrica za ocjenu održivosti IPA projekata OCD-a

Informacije o projektu	Rezultati projekta - dostupnost objavljenih publikacija	Rezultati projekta - dostupnost web portala	Nastavak aktivnosti nakon završetka projekta
0 – nema javno dostupnih podataka o projektu na mrežnoj stranici nositelja ili partnera na projektu	0 – nema javno dostupnih podataka o publikaciji na mrežnoj stranici nositelja ili partnera na projektu	0 – web portal pokrenut u sklopu projekta više nije dostupan	0 – nositelj više nije aktivan u području pokrivenom projektom
1 – informacije o projektu dostupne su na mrežnoj stranici nositelja projekta	1 – jedna publikacija je vidljiva i javno dostupna na mrežnoj stranici nositelja projekta	1 – web portal pokrenut u sklopu projekta još uvijek je dostupan	1 – nositelj projekta aktivan je u području pokrivenom projektom
2 – informacije o projektu dostupne su na mrežnim stranicama nositelja i jednog partnera na projektu	2 – jedna publikacija je vidljiva i javno dostupna na mrežnoj stranici nositelja i jednog ili više partnera na projektu		2 – nositelj i partneri na projektu aktivni su u području pokrivenom projektom
3 – informacije o projektu dostupne su na mrežnim stranicama nositelja i dva partnera na projektu	3 – dvije publikacije su vidljive i javno dostupne na mrežnoj stranici nositelja projekta		3 – nositelj i partneri na projektu aktivni su u području pokrivenom projektom, a financirane aktivnosti su nastavljene u drugom projektu
4 – informacije o projektu dostupne su na mrežnim stranicama nositelja i tri ili više partnera na projektu	4 – dvije publikacije su vidljive i javno dostupne na mrežnoj stranici nositelja i jednog ili više partnera na projektu		
	5 – tri i više publikacija je vidljivo i javno dostupno na mrežnoj stranici nositelja ili partnera na projektu		

Izvor: autorica

Tablica 3. Analiza održivosti projekata

Korisnik	Naziv projekta	Informacije o projektu	Rezultati projekta - dostupnost objavljenih publikacija	Rezultati projekta - dostupnost web portala	Nastavak aktivnosti nakon završetka projekta	Ukupno
Zelena akcija	Glasom javnosti protiv korupcije u upravljanju prostorom i prirodnim resursima	4	2	0	3	9
Centar za mirovne studije	Javni interes - nije na prodaju!	4	5	0	3	12
Forum za slobodu odgoja	Lokalna partnerstva za obrazovanje protiv korupcije	4	3	n/p	2	9

Izvor: Mrežne stranice nositelja i partnera na projektima, obrada autorice

Zelena akcija je provela projekt „Glasom javnosti protiv korupcije u upravljanju prostorom i prirodnim resursima“²⁸ zajedno s udrugama Zelena Istra, Art radionica Lazareti, Multimedijalni institut (MAMA), Pravo na grad, Fakultetom političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu i Zakladom Heinrich-Böll-Stiftung. Cilj projekta je bio poboljšanje kapaciteta i umrežavanja lokalnih OCD-a za praćenje i zagovaračke inicijative koje potiču sudjelovanje javnosti i borbu protiv korupcije u području prostornog planiranja i koncesijama vezanim za upravljanje prostorima i drugim prirodnim resursima u Gradu Zagrebu i na jadranskoj obali.

²⁸ „Corruption SONAR (Space and Other NATural Resources) - Detection of Corruption through Public Voice“

U sklopu projekta izrađen je web portal ProstornaPravda.org, ali više mu se ne može pristupiti (pristupljeno 7.9.2020.) pa se posljedično ne može doći ni do članaka koji su objavljeni na portalu u sklopu ovog projekta. Također, izrađena je publikacija „Naša voda“ u kojoj je analizirano upravljanje vodnim uslugama u Hrvatskoj i ona je dostupna na mrežnoj stranici Zelene akcije²⁹.

Što se tiče ostalih projektnih aktivnosti, održana su dva sastanka Nacionalnog foruma za prostor³⁰, proveden je studijski posjet u Italiju, korisnici su prisustvovali šest sjednica saborskog Odbora za zaštitu okoliša i prirode, izradili su komentare na četiri nacrtu zakona, napravljene su četiri studije slučaja i održana su dva seminara. Također, provedeno je 18 terenskih posjeta kako bi se pomoglo lokalnim OCD-ima i građanskim inicijativama u pitanjima prostornog planiranja i upravljanja prirodnim resursima, a mnogima je pružena i pravna pomoć. Provedena je kampanja javnog zagovaranja na temu projekta razvoja golf odmarališta na poluotoku Muzil u Puli, održane su tri javne rasprave i nacionalna konferencija na temu korupcije i prirodnih resursa, a Zeleni telefon, koji je aktivan od 1992. godine, tijekom provedbe projekta zaprimio je 54 pritužbe vezane uz moguću korupciju u upravljanju prostorom i drugim prirodnim resursima. Projektne aktivnosti su bile dobro medijski popraćene i dio poveznica na članke i dalje je aktivan.

Što se tiče vidljivosti projekta na mrežnim stranicama, osim već spomenute publikacije, Zelena akcija spominje projekt u sklopu dvije vijesti (zelena-akcija.hr, 2020b i zelena-akcija.hr, 2020d). Pravo na grad na svojim mrežnim stranicama nema informacije o prijašnjim, a ni sadašnjim projektima (Pravonograd.org, 2020a), Zelena Istra je navela sudjelovanje u projektu, ali nema detalja niti poveznica (zelena-istra.hr, 2020), Multimedijalni institut (MAMA) ima informacije o publikaciji „Naša voda“ (mi2.hr, 2020), a mrežna stranica udruge Art radionica

29

https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/zelena-akcija.production/zelena_akcija/document_translations/950/doc_files/original/zelena_akcija_voda_za_web.pdf?1412598033

³⁰ „Forum je zamišljen kao neformalna inicijativa građana iz cijele Hrvatske koja okuplja (1) zainteresirane predstavnike postojećih građanskih inicijativa nastalih na točkama aktualnih ili potencijalnih drastičnih devastacija prostora; (2) predstavnike organizacija civilnog društva koje se bave zaštitom okoliša, demokratizacijom, zaštitom spomenika kulture, arhitekturom itd; (3) stručnjake iz različitih područja relevantnih za prostornu problematiku te (4) zainteresirane javne osobe.

Dugoročni ciljevi Forumu uključuju: podizanje razine i kvalitete javnog tematiziranja prostornih pitanja; davanje sustavnog pregleda ključnih prostornih problema i aktera u procesu; osnaživanje lokalnih građanskih inicijativa; stvaranje kritične mase u javnosti zainteresirane za unapređenje odnosa prema prostoru kao i smještanje prostorne problematike na višu razinu među društvenim i političkim prioritetima.“ (Pravonograd.org, 2020b)

Lazareti ne sadrži informacije o projektima, ali pretpostavka je da se stranica još nadograđuje jer su na njoj samo osnovne informacije (arl.hr, 2020).

Zelena akcija i veći dio partnera nastavili su suradnju i na drugom projektu "Increasing Transparency in Water and Space Management - INTRA WASP", koji je isto financiran u sklopu IPA I. komponente³¹. U tom projektu povećali su ciljano područje kako bi, osim Zagreba i Jadranske obale, uključili i Slavoniju gdje se također pojavljuju netransparentne prakse u gospodarenju prirodnim resursima pa je udruga Zeleni Osijek iz Osijeka uključena u projekt. Iako se web portalu ne može pristupiti, aktivnosti Zelene akcije i partnerskih udruga nastavile su se nakon završetka provedbe projekta te su još uvijek svi aktivni u provedbi projekata i izravnim akcijama kojima dižu svijest javnosti o raznim problematikama.

Centar za mirovne studije (CMS) je proveo projekt „Javni interes – nije za prodaju!“³² zajedno s udrugama Zelena Istra, Eko Zadar, Cenzura Plus, Transparency International Hrvatska, Transparency International Magyarország Alapítvány, Transparency International United Kingdom i Filozofskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu. Cilj projekta je bio razvoj i jačanje postojećih kapaciteta OCD-a, akademske zajednice, medija i tijela lokalne i područne samouprave te državne administracije na lokalnoj i regionalnoj razini za borbu protiv korupcije u sustavu sigurnosti te u upravljanju javnim dobrima kroz povećanje transparentnosti, dostupnosti informacija i sudjelovanje/nadgledanje provedbe javne nabave od strane građana.

Tijekom provedbe projekta održana su dva specijalizirana treninga, studijske posjete, dvije konferencije, pet javnih rasprava na temu sudjelovanja građana u pretvaranju obrambene imovine u nekretnine, tri ulične akcije o Muzilu u Puli i još par manjih lokalnih kampanja. Korisnici su sudjelovali u radu saborskog Odbora za ljudska prava, uspostavili su suradnju s lokalnim građanskim inicijativama uključenima u očuvanje javnog interesa (pet lokalnih neformalnih skupina građana iz Pule, Malog Lošinj, Zadra, Visa i Zagreba) te proveli javna savjetovanja o definiranju načela i ciljeva procesa konverzije vojne imovine. Predani su službeni komentari u sklopu javne rasprave tadašnjeg Državnog ureda za upravljanje državnom imovinom (DUUDI) o godišnjem planu upravljanja državnom imovinom za 2014. godinu, a neke su primjedbe prihvaćene. Također, na temelju zagovaranja od strane korisnika, DUUDI je

³¹ Natječaj „Jačanje potpore organizacijama civilnoga društva za povećanje transparentnosti i dobrog upravljanja javne uprave u Hrvatskoj“, 2013. godina (udruga.gov.hr, 2020e).

³² „PINS: Public interest – not saleable“

prvi put objavio javni natječaj u kojem poziva građane na sudjelovanje davanjem ideja o budućnosti 100 državnih zgrada, što je bio veliki napredak za DUUDI.

U sklopu projekta izrađena je mrežna stranica <http://www.vojnaimovina.milimap.com/>, ali više joj nije moguće pristupiti (pristupljeno 7.9.2020.). Na temelju odrađenih studija slučajeva izrađena je publikacija “Kome propadaju bivši vojni prostori? Iskustva prenamjene u Hrvatskoj“, koja je i dalje dostupna na mrežnoj stranici CMS-a (cms.hr, 2020b). Praćena je javna nabava Ministarstva obrane, Ministarstva unutarnjih poslova i Sigurnosno obavještajne agencije te je o nalazima izrađen i objavljen izvještaj „Transparentnost javnih nabava u obrambenom sektoru RH“, koji je također dostupan na mrežnim stranicama CMS-a (cms.hr, 2020f). Izrađen je dokument „Prijedlog tema za raspravu Vijeća za nacionalnu sigurnost“ dostupan na mrežnoj stranici CMS-a (cms.hr, 2020e) te dokument „Javna rasprava o prijedlogu modela nadzora nad primjenom pojedinih policijskih ovlasti“ koji nije dostupan na Internetu.

Što se tiče vidljivosti projekta na mrežnim stranicama, na mrežnoj stranici CMS-a može se pronaći tri članka u kojima se spominje projekt (cms.hr, 2020a; cms.hr, 2020d; cms.hr, 2020g) i prethodno spomenute publikacije, Zelena Istra je navela sudjelovanje u projektu, ali nema detalja niti poveznica (zelena-istra.hr, 2020), Eko Zadar ukratko je naveo par činjenica o projektu (ekozadar.hr, 2020), a isti slučaj je s Cenzurom plus (cenzura.hr, 2020). Na mrežnoj stranici Filozofskog fakulteta nisu pronađene informacije o projektu, ali one postoje na stranici Sveučilišta u Zagreb (projects.unizg.hr, 2020). Transparency International Hrvatska spominje projekt samo u kontekstu održane konferencije (transparency.hr, 2020), a na mrežnim stranicama od Transparency International Magyarország Alapítvány i Transparency International United Kingdom ne spominju se projekti.

Nakon završetka provedbe projekta korisnici su pozvani na nekoliko sastanaka državnih institucija kako bi predstavili svoj rad, a naročito metodologiju za praćenje nabave koja je razvijena tijekom provedbe. Također, kao nastavak rada u ovom području, CMS je razvio i drugi projekt „Javni interes nije na prodaju – PINS II“ s novim partnerima, koji je isto financiran u sklopu IPA I. komponente³³, a u njemu su se više usredotočili na DUUDI u odnosu na druge

³³ Natječaj „Potpora naporima OCD-a za praćenje i promicanje transparentnosti, učinkovitosti, odgovornosti i uključivosti javne uprave u borbi protiv korupcije“, objavljen 2011. godine (udruga.gov.hr, 2020f).

državne nekretnine kojima upravlja DUUDI (npr. državne tvrtke, dionice itd.). Iako se web portalu ne može pristupiti, CMS i partneri i dalje su aktivni.

Forum za slobodu odgoja (FSO) je proveo projekt „Lokalna partnerstva za obrazovanje protiv korupcije“³⁴ u partnerstvu s udrugama Mreža centara za obrazovne politike (NEPC)³⁵, Agencija lokalne demokracije Sisak, Agencija lokalne demokracije Osijek i Koalicijom udruga Info zona Split. Cilj projekta je bio mapiranje koruptivnog djelovanja u obrazovnom sustavu s posebnim naglaskom na srednjoškolsko obrazovanje, opremanje ključnih lokalnih dionika za učinkovitu provedbu antikorupcijskih politika te podizanje svijesti među učenicima o štetnosti određenih postupaka i pružanje potpore lokalnim obrazovnim dionicima u provedbi antikorupcijskih politika i praksi u školama.

U projektu je prvo provedeno preliminarno istraživanje putem fokus grupa sa srednjoškolskim učenicima, studentima i nastavnicima, a zatim je provedeno glavno istraživanje anketiranjem srednjoškolskih profesora, ravnatelja i roditelja. Na temelju istraživanja izdana je publikacija pod nazivom „Percepcija sitne korupcije i neetičnoga ponašanja u hrvatskim srednjim školama“, a može se pronaći na mrežnoj stranici FSO-a (fso.hr, 2020b). Prevedena je i objavljena publikacija stručnjakinje UNESCO-a Muriel Poisson „Guidelines for the design and effective use of teacher codes of conduct“³⁶, koja se uz doplatu može naručiti preko mrežne stranice FSO-a.

Također, održani su treninzi za srednjoškolske ravnatelje, profesore i učenike, te četiri okrugla stola. Provedena je kampanja podizanja svijesti među srednjoškolskim učenicima putem natječaja u sklopu kojeg su učenici slali svoje priče o neetičnom i korumpiranom ponašanju u kontekstu kreativnog razmišljanja i rješavanja problema. Zaprimito je 67 prijava, a dodijeljene su nagrade za tri pojedinačne i tri skupne prijave. Najbolji radovi su objavljeni u publikaciji, ali mrežna stranica (http://bit.ly/OPK_ucenicki, pristupljeno 8.9.2020.) na kojoj je navedeno da se nalazi publikacija više nije dostupna.

³⁴ „Local Partnerships for Anti-Corruption Education“

³⁵ Network of Education Policy Centres

³⁶ Poisson, M. (2014) Smjernice za izradu i učinkovitu upotrebu nastavničkog kodeksa. Zagreb: Forum za slobodu odgoja (fso.hr, 2020c).

Što se tiče vidljivosti projekta, na mrežnoj stranici FSO-a postoje informacije o projektu (fso.hr, 2020e), NEPC također ima objavljene informacije o projektu (edupolicy.net, 2020), a mrežna stranica Info zone nema (info.infozona.hr, 2020). Agencija lokalne demokracije, Sisak u više članaka spominje projekt (lda-sisak.hr, 2020a; lda-sisak.hr, 2020b; lda-sisak.hr, 2020c; lda-sisak.hr, 2020d), ali neke poveznice koje su navedene u člancima ne vode na originalne objave o projektu. Mrežnoj stranici od Agencije lokalne demokracije, Osijek (<http://www.lda-osijek.hr/>, pristupljeno 8.9.2020), nije moguće pristupiti, ali je udruga aktivna na svom Facebook profilu, kao i FSO i svi ostali partneri.

Iako nakon završetka provedbe projekta nisu planirane konkretne aktivnosti kao što je novi projektni prijedlog, Forum za slobodu odgoja i dalje je vrlo aktivna udruga koja provodi mnoge projekte, a tema „Obrazovanje protiv korupcije“ u obrazovnom je programu FSO-a (fso.hr, 2020a; fso.hr, 2020d). Svi partneri su također i dalje aktivni i svojim djelovanjem pridonose daljnjem razvoju civilnoga društva.

Analizom podataka može se doći do zaključka da je održivost projekata većim dijelom ostvarena. Naime, iako nije moguće doći do svih mrežnih stranica, odnosno web portala, što je u jednu ruku i razumljivo jer je prošlo više od šest godina od provedbe projekata, nositelji projekata i dalje su vrlo aktivni i nadograđivali su svoja znanja provedbom novih projekata istih ili sličnih tematika.

7. ZAKLJUČAK

Ovaj završni rad je imao za cilj istražiti učinke pretpristupne pomoći EU na ravnomjeren regionalni razvoj OCD-a u Hrvatskoj, analizirajući podatke o 101 projektu financiranom putem natječaja iz programa IPA u nadležnosti UZUVRH-a. Obradeni podaci donekle opovrgavaju polaznu pretpostavku te ukazuju na koncentriranje najvećeg broja korisnika financijskih podrški u Gradu Zagrebu i Osječko-baranjskoj županiji. Sjeverni dio Hrvatske spominje se u manjem broju provedenih projekata, bilo kao sjedište nositelja ili partnera, bilo kao područje provedbe pa bi se moglo zaključiti da regionalni kapaciteti nisu dovoljno ojačani. S druge strane, treba uzeti u obzir da je u dijelu natječaja uvjet bio da se projekti provode na područjima određenih županija pa su samim time sjeverni dijelovi Hrvatske isključeni. U tom smislu se preporučuje prilikom programiranja budućih natječaja iz fondova EU voditi računa da se ojačaju i OCD-i u sjevernoj Hrvatskoj.

Treba uzeti u obzir da obrada podataka pokazuje povezanost financiranih projekata s regionalnim razvojem OCD-a, ali ne i da su oni njihov uzrok. Naime, na temelju dostupnih podataka nije moguće tvrditi da su financirani projekti najvažniji čimbenik u jačanju kapaciteta OCD-a jer postoji mogućnost utjecaja drugih faktora, kao što su provedba projekata financiranih iz drugih izvora, razvijenost županije i sl. te bi za utvrđivanje moguće uzročnosti bila potrebna opsežnija analiza situacije, prije i nakon provedbe financiranih projekata.

Kad je riječ o održivosti projekata OCD-a financiranih iz pretpristupnih fondova EU, analiza je pokazala da su OCD-i nositelji projekata, koji su proveli dva ili više projekata, još uvijek aktivni i provode projekte financirane iz različitih izvora. Iz dostupnih podataka se može zaključiti da su projektne aktivnosti imale značajan utjecaj na društvo u cjelini, a naročito na OCD-e, koji su ojačali svoje kapacitete te na temelju stečenih znanja nastavili u novim projektima nadograđivati započete aktivnosti i time osigurati svoju održivost.

Međutim, za korištenje EU fondova važna je i politička situacija u zemlji članici (Maloney, Hafner-Fink i Fink-Hafner, 2018), što vidimo i na primjeru Hrvatske. Naime, krajem razdoblja financiranja putem I. komponente, točnije 2012. godine, usvojena je Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2012. do 2016. godine. UZUVRH je još u travnju 2016. godine započeo proces izrade nove Nacionalne strategije poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva za razdoblje od 2017. do 2021. godine održavanjem četiri javne rasprave o prioritetima strategije, a tijekom 2017. godine bilo je otvoreno javno savjetovanje o nacrtu nove strategije. Međutim, nova strategija gotovo četiri godine nakon isteka prethodne još uvijek nije usvojena, što utječe na daljnji razvoj civilnoga društva i programiranje novog financijskog razdoblja. Za promjene u pozitivnom smjeru potrebna je politička volja koja zasad ne postoji.

U razdoblju financiranja I. komponente od 2009. do 2014. godine raspisano je 14 natječaja u ukupnoj ugovorenoj vrijednosti od 18 i pol milijuna eura. Kao nastavak ulaganja u razvoj civilnoga društva nakon pristupanja EU, u sklopu Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali u financijskom razdoblju 2014.-2020., unutar specifičnog cilja 11.ii.1: „Razvoj kapaciteta organizacija civilnog društva, osobito udruga i socijalnih partnera, te jačanje civilnog i socijalnog dijaloga radi boljeg upravljanja“ na raspolaganju je preko 81 milijun eura od 2016. godine. Ipak, do danas je raspisano samo šest natječaja od strane UZUVRH, od kojih za dva natječaja još nisu ugovoreni projekti što ukazuje na značajan zastoj u stvaranju poticajnog

okruženju za djelovanje i financiranje OCD-a u postpristupnom razdoblju (udruga.gov.hr, 2020a; udruga.gov.hr, 2020i; udruga.gov.hr, 2020o).

U tom smislu, opravdanim se čine zaključci istraživanja N. Wunsch (Wunsch, 2016) koja ističe da su pretpristupni pregovori samo privremeno osnažili OCD-e u RH jer nakon povlačenja EU, kao važnog i utjecajnog aktera i pokretača promjena, utjecaj OCD-a se smanjio i nacionalne vlasti su ih počele „zanemarivati“. Kao što analiza iz 2011. godine pokazuje, ako postoji volja javnog sektora, civilno društvo može pružati usluge te ih čak i poboljšati, ali rijetko dođe do značajnog utjecaja na javni dnevni red (Technical Assistance for Civil Society Organisations, 2011). Iako je u dijelu država članica EU vidljiva profesionalizacija OCD-a koja je dovela do važnih kvalitativnih promjena, većeg broja zaposlenika i aktivnosti pružanja usluga, a manjeg broja zagovaračkih akcija od strane OCD-a (Sanchez-Salgado, 2012), u RH nije došlo do takvog pomaka jer su izvori financiranja nestabilni, a samim time i sigurnost radnih mjesta.

U evaluaciji iz 2019. godine došlo se do zaključka da se pretpristupna pomoć premalo temeljila na procjeni financijskog konteksta i kapaciteta apsorpcije hrvatskih partnera te nisu dovoljno uključene sve razine uprave kako bi se Hrvatska učinkovito pripremila za članstvo (Europska komisija, 2019). To je rezultiralo trenutno nepovoljnom situacijom za OCD-e koju najbolje ocrtava GONG-ova analiza (Gong, 2020) s detaljno opisanim problemima s kojima se OCD-i susreću – raspisivanje natječaja je usporeno ili obustavljeno, godišnji planovi natječaja se često mijenjaju i nisu pouzdani, administrativni zahtjevi su veliki i na njih se potroši puno vremena, a procedura oko odobrenja izvještaja tj. isplate sredstava je prespora itd. Ovisnost o projektnom financiranju često dovodi do problema u pribavljanju i zadržavanju profesionalnog osoblja u OCD-ima pa se tako sve više OCD-a okreće drugim izvorima financiranja, kao što su centralizirani natječaji Europske komisije (npr. LIFE program) ili putem izvora koji nisu vezani uz EU, kao što su natječaji u sklopu financijskog mehanizma Europskog gospodarskog prostora i Kraljevine Norveške 2014.-2021. (eagrants.org, 2020), Švicarsko-hrvatski program suradnje (udruga.gov.hr, 2020n) i sl.

Unatoč svemu, neosporno je da je kontinuirano financiranje velikog broja projekata OCD-a iz pretpristupne pomoći EU dalo doprinos nizu značajnih i održivih reformi u brojnim područjima te potaknulo pozitivne pomake prema prihvaćanju OCD-a kao nezaobilaznih aktera u razvoju javnih politika. Bez obzira na niz aktualnih izazova i poteškoća, za nadati se da će i ključni politički akteri na svim razinama vlasti sve više prepoznavati utjecaj OCD-a na hrvatsko

društvo u cjelini, ali i za lokalne zajednice u kojima bi bilo nezamislivo živjeti bez njihovog djelovanja.

POPIS LITERATURE

ČLANCI

Članak u časopisu:

Börzel, T. (2010). Why You Don't Always Get What You Want: EU Enlargement and Civil Society in Central and Eastern Europe. *Acta Politica*. 45. Issue 1-2 , pp 1-10

Maloney, W.A., Hafner-Fink, M. & Fink-Hafner, D. (2018) The impact of the EU accession process and EU funding on the professionalization of national interest groups: the Slovenian case. *Int Groups Adv* 7, 41–60. <https://doi.org/10.1057/s41309-018-0032-6>

Sanchez-Salgado, R. (2012), EU Structuring Effects on Civic Organizations: Learning from Experience, Learning from Comparison, *Anali Hrvatskog politološkog društva*, IX, 289-313

Wunsch, N. (2016). Coming full circle? Differential empowerment in Croatia's EU accession process. *Journal of European Public Policy*. 1-19. 10.1080/13501763.2016.1186207

Preuzeto s mrežnih stranica:

Europska komisija (2012) COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS. The roots of democracy and sustainable development: Europe's engagement with Civil Society in external relations. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52012DC0492>
Pristupljeno 24.10.2020.

Europska komisija (2010) Europa 2020. <https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf> Pristupljeno 10. rujna 2020.

Europska komisija (2019) Ex-post evaluation of EU assistance to Croatia in the period 2007-2013. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/ex_post_eval_croatia_final_report_vol_i.pdf Pristupljeno 10. rujna 2020.

Europska komisija (2011) Multi-Annual Indicative Planning Document (MIPD) 2011-2013 Croatia. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/mipd_croatia_2011_2013_en.pdf Pristupljeno 10. rujna 2020.

GONG (2020) Državni udari na civilno društvo potpomognuti EU fondovima. https://www.gong.hr/media/uploads/drzavni_udar_na_civilno_drustvo_09062020.pdf?fbclid=IwAR1w2cTf4WgS9hhb3307TxI91GweBIPCNsXcIcluU3WuiK65ftKFYPxqJYY Pristupljeno 10. rujna 2020.

Ministarstvo uprave (2020) Javna uprava vama na usluzi. Statistički prikaz Ministarstva uprave Broj 18. <https://uprava.gov.hr/UserDocsImages//Statisti%C4%8Dki%20prikaz/2020//Statisti%C4%8Dki%20prikaz%20Ministarstva%20uprave,%20broj%2018.pdf> Pristupljeno 5. rujna 2020.

Technical Assistance for Civil Society Organisations (TASCO) (2011) Croatia Needs Assessment. https://bib.irb.hr/datoteka/644235.HR_NA_report_TACSO.pdf Pristupljeno 10. rujna 2020.

Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske (2012) Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2012. do 2016. godine. <https://udruge.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Nacionalna%20strategija%20stvaranja%20poticajnog%20okru%C5%BEenja%20za%20razvoj%20civilnog%20dru%C5%A1tva%202012-2016.pdf> Pristupljeno 10.07.2020.

Vlada Republike Hrvatske (2010) Program Vlade Republike Hrvatske za preuzimanje i provedbu pravne stečevine Europske unije. http://www.mvep.hr/files/file/dokumenti/100218-Program_VRH_za_preuzimanje_i_provedbu_pravne_stecevine_EU.pdf Pristupljeno 10. rujna 2020

Vlada Republike Hrvatske (2011) The 2011 Aarhus Convention Implementation Report, https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/reporting/NIRs%202011/Croatia_NIR_2011_e.pdf Pristupljeno 10. rujna 2020.

PRAVNI AKTI

iz službenog glasila:

Hrvatski sabor (2002) Zakon o pravnom položaju vjerskih zajednica. *Narodne novine* 83.

Hrvatski sabor (2014) Zakon o radu. *Narodne novine* 93.

→ Hrvatski sabor (2017) Zakon o izmjenama Zakona o radu. *Narodne novine* 127.

→ Hrvatski sabor (2019) Zakon o izmjenama Zakona o radu. *Narodne novine* 98.

Hrvatski sabor (2014) Zakon o udrugama. *Narodne novine* 74.

→ Hrvatski sabor (2017) Zakon o izmjeni Zakona o udrugama. *Narodne novine* 70.

→ Hrvatski sabor (2019) Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o udrugama. *Narodne novine* 90.

Hrvatski sabor (2018) Zakona o zakladama. *Narodne novine* 106.

→ Hrvatski sabor (2019) Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zakladama. *Narodne novine* 98.

Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska biskupska konferencija (2003) Protokol o načinu upisa pravnih osoba Katoličke Crkve. *Narodne novine* 15.

MREŽNE STRANICE

arl.hr (2020) Naslovnica. <http://www.arl.hr/hr#naslovnica> Pristupljeno 7. rujna 2020.

cenzura.hr (2020) Javni interes - nije na prodaju. <http://cenzura.hr/vijest/javni-interes--nije-na-prodaju/590> Pristupljeno 8. rujna 2020.

cms.hr (2020a) JNA je Zadru ostavila prostore veličine dva Poluotoka, a mladi i nezavisna scena još uvijek nemaju dom. <https://www.cms.hr/hr/vojska-ministarstvo-obrane-rh/jna-je->

[zadru-ostavila-prostore-velicine-dva-poluotoka-a-mladi-i-nezavisna-scena-jos-uvijek-nemaju-dom](#) Pristupljeno 8. rujna 2020.

cms.hr (2020b) Kome propadaju bivše vojne nekretnine? Iskustva prenamjene u Hrvatskoj. https://www.cms.hr/system/article_document/doc/26/kome_propadaju_bivse_vojne_nekretnine.pdf Pristupljeno 7. rujna 2020.

cms.hr (2020c) Mirovni studiji. <https://www.cms.hr/hr/mirovni-studiji> Pristupljeno 9. rujna 2020.

cms.hr (2020d) "Od vojarnje do skate parka" - emisija o tome kako su skateri u Zadru kreativno zauzeli bivšu vojarnju. <https://www.cms.hr/hr/vojska-ministarstvo-obrane-rh/od-vojarnje-do-skate-parka-emisija-o-tome-kako-su-skateri-u-zadru-kreativno-zauzeli-bivsu-vojarnju> Pristupljeno 8. rujna 2020.

cms.hr (2020e) Prijedlog tema za raspravu Vijeća za nacionalnu sigurnost. https://www.cms.hr/system/publication/pdf/12/VNS_policy_brief.pdf Pristupljeno 7. rujna 2020.

cms.hr (2020f) Transparentnost javnih nabava u obrambenom sektoru Republike Hrvatske. https://www.cms.hr/system/publication/pdf/8/Transparentnost_javnih_nabava_u_obrambenom_sektoru_Republike_Hrvatske.pdf Pristupljeno 7. rujna 2020.

cms.hr (2020g) Zadar poslije vojski: Što želimo u bivšim vojarnama? <https://www.cms.hr/hr/ljudska-sigurnost/zadar-poslije-vojski-sto-zelimo-u-bivsim-vojarnama> Pristupljeno 8. rujna 2020.

edupolicy.net (2020) Local partnership for anti-corruption education. <http://www.edupolicy.net/2016/01/15/local-partnership-for-anti-corruption-education/> Pristupljeno 8. rujna 2020.

eeagrants.org (2020) About Us. <https://eeagrants.org/about-us> Pristupljeno 10. rujna 2020.

ekozadar.hr (2020) Public interest – not saleable. <https://ekozadar.hr/o-projektu/> Pristupljeno 7. rujna 2020.

facebook.com (2020a) Agencija Lokalne Demokracije Osijek. <https://www.facebook.com/pages/category/Non-Governmental-Organization--NGO-/Agencija-Lokalne-Demokracije-Osijek-1574756716093147/> Pristupljeno 8. rujna 2020.

facebook.com (2020b) ALD Sisak / LDA Sisak. <https://www.facebook.com/aldisisak/> Pristupljeno 8. rujna 2020.

facebook.com (2020c) Forum za slobodu odgoja. <https://www.facebook.com/fsohr> Pristupljeno 8. rujna 2020.

facebook.com (2020d) Network of Education Policy Centers. <https://www.facebook.com/edupolicy/> Pristupljeno 8. rujna 2020.

fso.hr (2020a) Obrazovanje protiv korupcije. <http://www.fso.hr/opk/> Pristupljeno 8. rujna 2020.

fso.hr (2020b) Percepcija sitne korupcije i neetičnoga ponašanja u hrvatskim srednjim školama. Izvještaj istraživanja. <http://www.fso.hr/wp-content/uploads/2014/12/Bratovic-Percepcija-sitne-korupcije.pdf> Pristupljeno 8. rujna 2020.

fso.hr (2020c) Publikacije. <http://www.fso.hr/publications/> Pristupljeno 8. rujna 2020.

fso.hr (2020d) Tema tjedna: poštenje. <http://www.fso.hr/2020/06/06/tema-tjedna-postenje/> Pristupljeno 8. rujna 2020.

fso.hr (2020e) Završeni projekti. Obrazovanje protiv korupcije. <http://www.fso.hr/projects/obrazovanje-protiv-korupcije-2/> Pristupljeno 8. rujna 2020.

info.infozona.hr (2020) Naslovnica. <http://info.infozona.hr/> Pristupljeno 8. rujna 2020.

lda-sisak.hr (2020a) Obrazovanje protiv korupcije (2013-2014). <https://lda-sisak.hr/obrazovanje-protiv-korupcije-2013-2014/> Pristupljeno 8. rujna 2020.

lda-sisak.hr (2020b) Okrugli stol – Obrazovanje protiv korupcije. <https://lda-sisak.hr/okrugli-stol-obrazovanje-protiv-korupcije/> Pristupljeno 8.rujna 2020.

lda-sisak.hr (2020c) Poziv na sudjelovanje u programu stručnog usavršavanja “Obrazovanje protiv korupcije”. <https://lda-sisak.hr/poziv-na-sudjelovanje-u-programu-strucnog-usavrsavanja-obrazovanje-protiv-korupcije/> Pristupljeno 8.rujna 2020.

lda-sisak.hr (2020d) Seminar stručnog usavršavanja „Obrazovanje protiv korupcije“ za nastavnike Sisačko-moslavačke županije. <https://lda-sisak.hr/seminar-strucnog-usavrsavanja-obrazovanje-protiv-korupcije-za-nastavnike-sisacko-moslavacke-zupanije/> Pristupljeno 8.rujna 2020.

lda-sisak.hr (2020e) Video prilog Obrazovanje protiv korupcije. <https://lda-sisak.hr/video-prilog-obrazovanje-protiv-korupcije/> Pristupljeno 8. rujna 2020.

mi2.hr (2020) Kako poboljšati upravljanje vodoopskrbom i odvodnjom. <https://www.mi2.hr/2014/10/kako-poboljsati-upravljanje-vodoopskrbom-i-odvodnjom/> Pristupljeno 7. rujna 2020.

pravonagrad.org (2020a) Naslovnica. <https://pravonagrad.org/> Pristupljeno 7. rujna 2020.

pravonagrad.org (2020b) Nacionalni forum za prostor. <https://pravonagrad.org/nacionalni-forum-za-prostor/> Pristupljeno 10. rujna 2020.

projects.unizg.hr (2020) Projekti. <https://projects.unizg.hr/projekti?@=5w0j> Pristupljeno 8. rujna 2020.

sdf.hr (2020) Naslovnica. <http://www.sdf.hr/index.html> Pristupljeno 10. rujna 2020.

strukturnifondovi.hr (2020) Pretpristupni fondovi. <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/pretpristupni-fondovi-2/> Pristupljeno 5. lipnja 2020.

transparency.hr (2020) Konferencija transparentnost javnih nabava u obrambenom sektoru RH. <https://transparency.hr/hr/clanak/konferencija-transparentnost-javnih-nabava-u-obrambenom-sektoru-rh/146> Pristupljeno 8. rujna 2020.

transparency.hu (2020) Naslovnica. <https://transparency.hu/en/> Pristupljeno 8. rujna 2020.

transparency.org.uk (2020) Naslovnica. <https://www.transparency.org.uk/> Pristupljeno 8. rujna 2020.

udruga.gov.hr (2020a) Europski socijalni fond (ESF). <https://udruga.gov.hr/istaknute teme/programi-eu-za-razvoj-civilnog-drustva/europski-socijalni-fond-esf/237> Pristupljeno 10. rujna 2020.

udruga.gov.hr (2020b) IPA 2008. <https://udruga.gov.hr/istaknute teme/programi-eu-za-razvoj-civilnog-drustva/ipa-i-komponenta-pomoc-u-tranziciji-i-izgradnja-institucija/ipa-2008/233> Pristupljeno 5. lipnja 2020.

udruga.gov.hr (2020c) IPA 2009. <https://udruga.gov.hr/ipa-2009/234> Pristupljeno 5. lipnja 2020.

udruga.gov.hr (2020d) IPA 2010. <https://udruga.gov.hr/ipa-2010/263> Pristupljeno 5. lipnja 2020.

udruga.gov.hr (2020e) IPA 2011. <https://udruga.gov.hr/ipa-2011-265/265>. Pristupljeno 5. lipnja 2020.

udruga.gov.hr (2020f) IPA 2012. <https://udruga.gov.hr/ipa-2012/324> Pristupljeno 5. lipnja 2020.

udruga.gov.hr (2020g) IPA I. komponenta općenito. <https://udruga.gov.hr/ipa-i-komponenta-opcenito/3244> Pristupljeno 5. lipnja 2020.

udruga.gov.hr (2020h) Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2017. do 2021. godine. <https://udruga.gov.hr/istaknute teme/nacionalna-strategija->

[stvaranja-poticajnog-okruzenja-za-razvoj-civilnoga-drustva/nacionalna-strategija-stvaranja-poticajnog-okruzenja-za-razvoj-civilnoga-drustva-od-2017-do-2021-godine/3676](#) Pristupljeno 11. rujna 2020

udruge.gov.hr (2020i) OPULJP 2014-2020 Sažetak za građane. <https://udruge.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/OPULJP%202014-2020%20Sa%C5%BEetak%20za%20gra%C4%91ane.pdf> Pristupljeno 11. rujna 2020.

udruge.gov.hr (2020j) Otvoreno javno savjetovanje o Nacrtu Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2017. do 2021. godine. <https://udruge.gov.hr/vijesti/otvoreno-javno-savjetovanje-o-nacrtu-nacionalne-strategije-stvaranja-poticajnog-okruzenja-za-razvoj-civilnoga-drustva-od-2017-do-2021-godine/4181> Pristupljeno 11. rujna 2020.

udruge.gov.hr (2020k) Potpora naporima OCD-a za praćenje i promicanje transparentnosti, učinkovitosti, odgovornosti i uključenosti javne uprave u borbi protiv korupcije. <https://udruge.gov.hr/potpora-naporima-ocd-a-za-pracenje-i-promicanje-transparentnosti-ucinkovitosti-odgovornosti-i-ukljucivosti-javne-uprave-u-borbi-protiv-korupcije/3298> Pristupljeno 7. rujna 2020.

udruge.gov.hr (2020l) Programi EU za razvoj civilnog društva. <https://udruge.gov.hr/istaknute teme/programi-eu-za-razvoj-civilnog-drustva/123> Pristupljeno 5. lipnja 2020.

udruge.gov.hr (2020m) Savjet za razvoj civilnoga društva. <https://udruge.gov.hr/savjet-za-razvoj-civilnoga-drustva/120> Pristupljeno 10. rujna 2020.

udruge.gov.hr (2020n) Švicarsko-hrvatski program suradnje. <https://udruge.gov.hr/svicarsko-hrvatski-program-suradnje/4257> Pristupljeno 10. rujna 2020.

udruge.gov.hr (2020o) Uloga Ureda za udruge u provedbi OP ULJP 2014.-2020. <https://udruge.gov.hr/istaknute-teme/programi-eu-za-razvoj-civilnog-drustva/europski-socijalni-fond-esf/uloga-ureda-za-udruge-u-provedbi-op-uljp-2014-2020/5027> Pristupljeno 10. rujna 2020.

zelena-akcija.hr (2020a) Izdana publikacija "Naša voda". https://zelena-akcija.hr/hr/programi/zastita_prirodnih_resursa/vode/izdana_publicacija_nasa_voda

Pristupljeno 7. rujna 2020.

zelena-akcija.hr (2020b) Novi zakoni - Strategija za devastaciju prostora! https://zelena-akcija.hr/hr/programi/ostalo/urbanizam/novi_zakoni_strategija_za_devastaciju_prostora

Pristupljeno 10. rujna 2020.

zelena-akcija.hr (2020c) Poziv na okrugli stol Nacionalnog foruma za Prostor. https://zelena-akcija.hr/hr/programi/zastita_prirodnih_resursa/aktivnosti/poziv_na_okrugli_stol_nacionalnog_foruma_za_prostor

Pristupljeno 9. rujna 2020.

zelena-akcija.hr (2020d) Poziv na tribinu: Dubrovnik na UNESCOvoj listi ugrožene svjetske baštine? https://zelena-akcija.hr/hr/programi/pravo_okolisa/poziv_na_tribinu_dubrovnik_na_unescovoj_listi_ugrozene_svjetske_bastine

Pristupljeno 10. rujna 2020.

zelena-akcija.hr (2020e) Zeleni telefon. https://zelena-akcija.hr/hr/programi/zeleni_telefon-vise

Pristupljeno 10. rujna 2020.

zelena-istra.hr (2020) Svi projekti. <https://www.zelena-istra.hr/hr/projekti/svi-projekti/>

Pristupljeno 7. rujna 2020.

web2020.ffzg.unizg.hr (2020) Naslovnica. <https://web2020.ffzg.unizg.hr/> Pristupljeno 8. rujna 2020.

PRILOG 1

POPIS NATJEČAJA UZUVRH-A U SKLOPU IPA I. KOMPONENTE

Natječaj	Godina objave natječaja	Broj projekata
Razvoj kapaciteta nevladinih organizacija za nadgledanje usklađivanja s pravnom stečevinom EU u području održivog upravljanja prirodnim izvorima i regionalnog održivog razvoja u urbanim i ruralnim područjima	2009	6
Jačanje uloga i kapaciteta nevladinih organizacija koje nadgledaju provedbu antidiskriminacijskih strategija i njihovo usklađivanje s Pravnom stečevinom EU		5
Osnaživanje uloge nevladinih organizacija pri nadgledanju procesa usklađivanja s Pravnom stečevinom EU u području borbe protiv korupcije, prava na dostupnost informacija i otvorenosti, odgovornosti javnih administrativnih institucija		5
Jačanje kapaciteta OCD za praćenje i zagovaranje na području demokratizacije, ljudskih prava, integracije manjina i održivog povratka prognanika u područjima od posebne državne skrbi	2010	9
Jačanje kapaciteta OCD za provedbu programa pružanja inovativnih socijalnih usluga u područjima od posebne državne skrbi		6
Potporna OCD-ima u promicanju i praćenju provedbe politika jednakih mogućnosti i ostalih politika vezanih uz anti-diskriminaciju	2011	4
Potporna naporima OCD-a za praćenje i promicanje transparentnosti, učinkovitosti, odgovornosti i uključivosti javne uprave u borbi protiv korupcije		3
Potporna naporima OCD-a za prevenciju nasilja među mladima i djecom te za njegovanje volonterstva među mladima		4
Potporna doprinosu OCD-a u razvoju, provedbi, promicanju i praćenju provedbe politika održivog razvoja i zaštite okoliša		3
Potporna organizacijama civilnoga društva za razvijanje partnerstava za održivo korištenje zaštićenih područja u Hrvatskoj, uključujući moguća područja unutar NATURA 2000	2013	6
Jačanje potpore organizacijama civilnoga društva za povećanje transparentnosti i dobrog upravljanja javne uprave u Hrvatskoj		12
Jačanje lokalnih partnerstava za otvorenu vlast i borbu protiv korupcije u odgovornom upravljanju prirodnim resursima	2014	11
Poticanje inovativnih oblika filantropije u lokalnim zajednicama za potporu održivosti organizacija civilnoga društva		5
Jačanje kapaciteta organizacija civilnoga društva za osiguravanja djelotvorne provedbe standarda EU u ostvarenju ljudskih prava		22
UKUPNO		101

Izvor: UZUVRH 2020, obrada autorice

PRILOG 2.

CILJANE SKUPINE IPA NATJEČAJA UREDA ZA URUGE

OCD	organizacije civilnoga društva - većinom udruge, često mali lokalni OCD-i ili OCD-i koji se bave specifičnim pitanjima, članovi OCD-a
civilno društvo	inicijative civilnoga društva, građanske inicijative, sindikati, udruženja, komora, DVD-i, crkve, aktivisti
mediji	mediji, novinari
djeca i mladi	djeca, mladi, učenici osnovnih i srednjih škola, studenti, organizacije mladih, vijeća mladih, filmski klubovi mladih, studentske organizacije
roditelji	roditelji, staratelji, udomitelji, obitelj kao cjelina
građani	građani, javnost, birači, žene u fokusu, turisti
lokalna zajednica	lokalne zajednice, stanovnici lokalnih sredina, šira lokalna zajednica
lokalna i područna (regionalna) samouprava	lokalna i područna (regionalna) samouprava i njeni dužnosnici i službenici, općina, grad, županija, županijski koordinatori, gradska vijeća, županijski odbori
tijela javne vlasti	Hrvatski sabor, Vlada, ministarstva, pravobranitelji, državne upravne organizacije, parlamentarni odbori, međunarodne institucije, policija, predstavnici institucija i njihovi službenici, donositelji (političkih) odluka
ustanove	nacionalne i županijske javne ustanove, predstavnici i zaposlenici javnih ustanova/institucija, parkovi prirode, muzeji, obrazovne ustanove (škole, veleučilišta), domovi za djecu, učenički i studentski domovi itd.
pripadnici nacionalnih manjina	Romi, romska djeca i obitelji, vijeća nacionalnih manjina, romska nacionalna vijeća, predstavnici nacionalnih manjina, županijsko i gradsko vijeće za nacionalne manjine, romske organizacije, županijski i općinski savjeti nacionalnih manjina
volonteri	volonteri, koordinatori volontera
obrazovne institucije	zaposlenici obrazovnih institucija (ravnatelji, nastavnici, profesori, ostalo osoblje), osnovne i srednje javne i privatne škole, glazbene škole, fakulteti, akademija, istraživačke organizacije (istraživački instituti)
poslovni subjekti	poduzetnici, male, srednje i velike tvrtke, predstavnici poslovnog sektora i poslovnih udruženja, lokalne tvrtke, obrtnici, banke, ugostitelji, trgovine, komunalna poduzeća, poduzeća za upravljanje vodama, pošte, lokalna udruženja poljoprivrednika i proizvođača i lovaca i ribolovaca, investitori, poduzetnici u javnom sektoru, zaposlenici
stručnjaci	razni stručnjaci, programeri, pedijatri i stručnjaci za rad s djecom
djelatnici u pravosuđu	djelatnici u pravosuđu, odvjetnici, pravnici, suci, tijela za provedbu zakona
osobe s invaliditetom	osobe s invaliditetom, osobe s intelektualnim teškoćama
	pružatelji socijalnih i zdravstvenih usluga, socijalni radnici, centri za socijalnu skrb, članovi timova uključenih u programe za njegu i pomoć starijima
marginalizirane osobe	marginalizirane osobe i ostale ranjive skupine: prognanici, izbjeglice, povratnici, migranti, tražitelji azila, dionici koji se bave pitanjima azilanata i migranata, organizacije povratnika, socijalno ranjive osobe, pojedinci iz područja posebne državne skrbi, osobe s niskim primanjima, starije osobe, korisnici socijalne pomoći, žrtve diskriminacije, žene žrtve rodno uvjetovanog nasilja, pripadnici LGBT, žrtve seksualnog nasilja, žrtve mobbinga
politički akteri	političke stranke, predsjednici/predsjednice političkih stranaka, mlade političarke

Izvor: UZUVRH 2020, obrada autorice

SAŽETAK I KLJUČNE RIJEČI

SAŽETAK

Organizacije civilnoga društva imale su važnu ulogu u pretpristupnim pregovorima pa je jedan dio pretpristupnih sredstava bio predviđen za njihovo financiranje. U sklopu Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA) Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske je sudjelovao u pripremi i provedbi četrnaest natječaja financiranih iz I. komponente - Pomoć tranziciji i jačanje institucija. Primarni fokus analize ovog rada je raspodjela financiranih korisnika po županijama i područja provedbe kao jedan od pokazatelja jesu li dovoljno ravnomjerno ojačani kapaciteti OCD-a u Republici Hrvatskoj. Obrađeni podaci ukazuju da je najveća koncentracija sjedišta nositelja i partnera te područja provedbe projekata na području Grada Zagreba i Osječko-baranjske županije. OCD-i nositelji projekata, koji su proveli dva ili više projekata, još uvijek su aktivni i provode projekte financirane iz različitih izvora. Studijom slučaja baziranoj na jednom od natječaja došlo se do zaključka da je održivost većim dijelom ostvarena jer su nositelji projekata i dalje aktivni, a provedene aktivnosti nastavile su se u novim projektima i daljnjem djelovanju nositelja. Utjecaj financiranih projekata je značajan, ne samo po brojevima akcija i sudionika, već i u velikom opsegu provedenih aktivnosti.

Ključne riječi: organizacije civilnoga društva (OCD), udruge, pretpristupni fondovi Europske unije, IPA I. komponenta, Ured za udruge, regionalni razvoj, održivost